

AUTOREFERAT
przedstawiający opis kariery zawodowej, dorobku
oraz osiągnięć w pracy naukowo-badawczej

DR PAWEŁ GALIŃSKI
Uniwersytet Gdański
Wydział Zarządzania
Katedra Bankowości i Finansów

GDĄŃSK 2023

Spis treści	
1. Imię i nazwisko	3
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.....	3
2.1. Posiadane dyplomy z podaniem roku ich uzyskania.....	3
2.2. Posiadany stopień naukowy – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej.....	3
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	4
4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).....	4
4.1. Głównie osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.....	4
4.1.1. Tytuł osiągnięcia.....	4
4.1.2. Uzasadnienie podjęcia badanej problematyki.....	5
4.1.3. Problem badawczy, cele, hipotezy, metodyka badania i jego zakres.....	8
4.1.4. Struktura i zawartość monografii.....	13
4.1.5. Wyniki badań.....	17
4.1.6. Wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.....	30
4.2. Pozostałe obszary badawcze i osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.....	32
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i/lub instytucji naukowej w szczególności zagranicznej...	47
5.1. Syntetyczne zestawienie aktywności naukowej.....	47
5.2. Projekty naukowo-badawcze.....	49
5.3. Staże i stypendia naukowe.....	51
5.4. Informacja o recenzowanych pracach naukowych i redakcji czasopism.....	52
5.5. Udział w konferencjach i seminariach naukowych	54
5.6. Pozostała aktywność naukowa realizowana w innych uczelniach.....	55
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.....	57
6.1. Działalność w obszarze kształcenia i dydaktyki.....	57
6.2. Działalność organizacyjna.....	59
6.3. Popularyzacja nauki.....	61
7. Inne ważne informacje dotyczące kariery zawodowej.....	62
7.1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi, instytucjami sektora publicznego i otoczeniem gospodarczym.....	62
7.2. Informacja o wykonanych ekspertyzach lub innych opracowaniach wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców.....	64
7.3. Nagrody i wyróżnienia.....	65
Literatura.....	66
Spis rysunków i tabel.....	67

1. Imię i nazwisko

Paweł Galiński

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2.1. Posiadane dyplomy z podaniem roku ich uzyskania

2002 – Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański

- Studia magisterskie
- Kierunek: Finanse i bankowość
- Specjalność: Bankowość, finanse publiczne i przedsiębiorstw
- Tytuł pracy magisterskiej: *Zarządzanie ryzykiem walutowym w banku komercyjnym na przykładzie BWP-Unibank S.A.*
- Promotor: prof. dr hab. Ryszard Wierzbą
- Dyplom: nr 8282

2002 – Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański

- Studia licencjackie
- Kierunek: Informatyka i ekonometria
- Specjalność: Informatyka
- Tytuł pracy licencjackiej: *Hurtownia danych w zarządzaniu bankiem*
- Promotor: dr Danuta Pokojńska
- Dyplom: nr 10222

2002 – Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański

- Studia podyplomowe
- Kierunek: Podyplomowe Studium Auditingu Ekologicznego
- Dyplom: nr 68095

2003 – Wydział Zarządzania i Ekonomii, Politechnika Gdańska

- Studia podyplomowe
- Kierunek: Podyplomowe Studium Pedagogiczne
- w zakresie uzyskania kwalifikacji pedagogicznych
- Dyplom: nr 68095

2.2. Posiadany stopień naukowy – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2008 – **Dyplom doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii**, nadany uchwałą Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 24 stycznia 2008 r.

Tytuł rozprawy doktorskiej:

„Finansowanie polityki regionalnej w Republice Irlandii i w Wielkiej Brytanii”

Promotor: prof. dr hab. Dorota Czykier-Wierzbą.

Recenzenci rozprawy doktorskiej:

- prof. dr hab. Elżbieta Kawecka-Wyrzykowska (Szkoła Główna Handlowa);

– prof. UG, dr hab. Krystyna Gawlikowska-Hueckel (Uniwersytet Gdański).

Uchwałą Rady Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 24 stycznia 2008 r. rozprawa doktorska została wyróżniona.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

01.10.2006-obecnie – Uniwersytet Gdański, Wydział Zarządzania, Katedra Bankowości i Finansów, podstawowe miejsce zatrudnienia w całym okresie, adiunkt od 01.04.2008, asystent w okresie od 01.10.2006 do 31.03.2008.

01.03.2006-obecnie – Akademia Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych w Elblągu (dawniej: Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna), Wydział Administracji i Nauk Społecznych, adiunkt od 01.10.2008, asystent w okresie od 01.03.2006 do 30.09.2008.

01.10.2002-30.09.2006 – Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, Instytut Ekonomiczny, asystent.

2019 – Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii, umowa zlecenie.

2012 – Szkoła Wyższa Prawa i Dyplomacji w Gdyni, umowa zlecenie dotycząca projektu realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

2008-2009 – Gdański Uniwersytet Medyczny (dawniej: Akademia Medyczna w Gdańsku), Zakład Ekonomiki i Zarządzania w Ochronie Zdrowia, umowa zlecenie.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.)

4.1. Główne osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse

4.1.1. Tytuł osiągnięcia

Tytuł osiągnięcia naukowego: Zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego: uwarunkowania, pomiar, ograniczanie.

Opis bibliograficzny osiągnięcia naukowego:

Paweł Galiński, Zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego: uwarunkowania, pomiar, ograniczanie. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2021, 502 s., ISBN 978-83-8206-334-9.

Recenzent wydawniczy monografii:

prof. dr hab. Marzanna Poniatowicz - Katedra Finansów, Wydział Ekonomii i Finansów Uniwersytetu w Białymstoku.

4.1.2. Uzasadnienie podjęcia badanej problematyki

Motywacją podjęcia przeze mnie badań nad zagrożeniem fiskalnym jednostek samorządu terytorialnego (j.s.t.) była ważność i aktualność tej problematyki badawczej. Dynamika zachodzących procesów ekonomicznych i finansowych sprawia bowiem, że należy uwzględnić, jak wskazywał J.M. Keynes, możliwość wystąpienia określonego stanu zagrożenia (*distress*), który nie powinien zostać niezauważony, zaś funkcjonujące rozwiązania instytucjonalne powinny przyczyniać się do jego przezwyciężenia w procesie zwiększania dobrobytu (Davidson 2009, s. 14). Wymaga to zatem utrzymywania zdolności do pomiaru określonych zagrożeń i identyfikacji czynników ryzyka. Dlatego w literaturze przedmiotu i w praktyce działalności sektora publicznego podejmowane są badania dotyczące problematyki zagrożenia fiskalnego (*fiscal distress*) państw (Bruns & Poghosyan 2018; Tsoulouhas 2021) bądź jednostek samorządu terytorialnego (Gregori & Marattin 2019; Trussel & Patrick 2012; Carmeli 2008). Związane są one z potrzebą pogłębiania wiedzy w obszarze utrzymywania bezpieczeństwa finansów publicznych i samorządu terytorialnego. Dodatkowo badania nad tym zagrożeniem pozostają w ścisłym związku z problematyką zagrożenia finansowego (*financial distress*) przedsiębiorstw, z uwagi na możliwość zastosowania metod i podejść wykorzystywanych do diagnozy tego stanu, uwzględniania kilku faz tego zagrożenia, bądź identyfikacji czynników ryzyka (Gruszczyński 2012, s. 132-136).

Dokonany przeze mnie przegląd literatury krajowej i zagranicznej dotyczącej zagrożenia fiskalnego j.s.t. wskazuje, że brakuje tytułów książkowych, które w sposób kompleksowy charakteryzują badaną problematykę w ujęciu teoretycznym i empirycznym przy wykorzystaniu pogłębionych studiów literatury krajowej i zagranicznej oraz zaawansowanych metod analitycznych. Jednocześnie pojęcie zagrożenia fiskalnego j.s.t. jest rozumiane przez wielu autorów w różny sposób, na co wskazują Gregori & Marattin (2019, s. 1273), Ziolo (2015, s. 15) oraz Trussel & Patrick (2012, s. 622-623), i wielokrotnie dostosowywane do uwarunkowań funkcjonowania tych jednostek w danym państwie. Ponadto, niektórzy autorzy wykorzystują zbliżone terminy, w rzeczywistości charakteryzujące stan zagrożenia fiskalnego, które jako kategoria ekonomiczna, zyskało na znaczeniu w następstwie globalnego kryzysu finansowego z 2008 roku (Ziolo 2015, s. 14-16; Arnett 2012, s. 44-46). Zatem jedną z przesłanek podjęcia przeze mnie tych badań była próba konceptualizacji terminu zagrożenia fiskalnego j.s.t., uporządkowanie wiedzy w tym zakresie i osadzenia tej tematyki w badaniach nad bezpieczeństwem finansowym oraz stabilnością i równowagą fiskalną finansów publicznych.

Ponadto analizując badania w obszarze zagrożenia fiskalnego j.s.t. dostrzegłem, że występują problemy z operacjonalizacją tego zjawiska w zakresie jego pomiaru, oceny i identyfikacji czynników ryzyka. Na podobne braki literaturowe i dysfunkcje operacjonalizacji wskazują Trussel & Patrick (2012, s. 620-623). Autorzy ci podkreślają dodatkowo, że poprzez wykrywanie czynników ryzyka w obszarze zagrożenia fiskalnego j.s.t. można uchronić interesariuszy j.s.t. przed zaprzestaniem świadczenia ważnych usług publicznych. Zatem skuteczne identyfikowanie uwarunkowań determinujących to zagrożenie umożliwia tworzenie odpowiednich rozwiązań systemowych służących przeciwdziałaniu temu niebezpieczeństwu i ograniczaniu jego negatywnych skutków.

W zakresie pomiaru pojawiają się jednocześnie pewne ograniczenia i dysfunkcje, wynikające z dychotomizowania tego problemu, w tym wykorzystywania jedynie przesłanek o charakterze jakościowym w odróżnieniu do podejścia bazującego na uwzględnianiu zmiennych ilościowych. Postrzega się bowiem często jednostki samorządu terytorialnego jako podmioty osiągające jedynie dwa stany, tj.: (1) braku zagrożenia fiskalnego lub (2) występującego zagrożenia fiskalnego, np. klasyfikując jednostki według kryterium formalnego ogłoszenia upadłości bądź naruszenia określonych reguł fiskalnych. Takie postępowanie wynika z ograniczonego dostępu do powszechnie akceptowanych metod pomiaru zagrożenia fiskalnego j.s.t., określających jego pewne fazy (poziomy, stany). Podejście dychotomizujące, dokonywane na podstawie przesłanek jakościowych, nie jest również możliwe do zastosowania w krajach, w których nie przewidziano określonych procedur prawnych, np. ogłoszenia upadłości jednostki. Stosując podejście dychotomizujące, nie analizuje się również wpływu czynników na zmianę poziomu narażenia (ekspozycji), a zatem nasilania się zjawiska (przechodzenia pomiędzy określone fazy). Skala wielostopniowa ułatwiłaby wczesne wykrycie tego niebezpieczeństwa poprzez tworzenie systemu wczesnego ostrzegania, umożliwiłaby wprowadzenie skutecznych działań naprawczych i ograniczenie sytuacji skrajnie niebezpiecznych, które w praktyce pogarszają dostęp lokalnego społeczeństwa do usług publicznych bądź wpływają na wzrost danin publicznych.

Dodatkowo, dychotomizując zjawisko zagrożenia fiskalnego j.s.t. na podstawie przesłanek prawnych, utrudnione staje się empiryczne weryfikowanie zagranicznych wyników badań i prowadzenie analiz międzynarodowych. Problemy z implementacją rozwiązań zagranicznych w zakresie pomiaru powoduje również podział dwustopniowy na podstawie wskaźnika typowego dla danego państwa, jako to uczynili Winarna, Widagdo & Setiawan (2017, s. 39-40), bądź według podejścia zastosowanego przez Gorinę, Mahera, & Joffe'a (2018, s. 78), tj. uwzględnienia danych ilościowych (danych ze sprawozdań finansowych) oraz danych

jakościowych (wiadomości medialnych na temat pojawienia się określonych zdarzeń świadczących o problemach finansowych j.s.t.). Warto dodać, że w obszarze finansów przedsiębiorstw wyróżnia się kilka stanów zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa, w ramach których upadłość nie jest stanem rozpatrywanym obligatoryjnie (Gruszczyński 2012, s. 134-136).

Ponadto pomiar zagrożenia fiskalnego j.s.t. jest często zawężany do badania jedynie określonej sfery funkcjonowania jednostki, np. ryzyka niewypłacalności, utraty płynności finansowej, występowania nadmiernego zadłużenia, oceny zdolności/wiarygodności kredytowej, czy stopnia samodzielności finansowej. U podstaw tego typu dysfunkcji jest arbitralny dobór określonej relacji pomiędzy kategoriami budżetu jako zmiennej zależnej i wskazanie przez badacza wielkości granicznych dla stanów braku zagrożenia fiskalnego i jego pojawienia się.

Stąd w tego typu badaniach nie odzwierciedla się wielowymiarowego charakteru tego zjawiska oraz jego ujęcia krótkookresowego i długookresowego. Analizując krajowy i zagraniczny dorobek piśmiennictwa zauważyłem, że zagrożenie fiskalne j.s.t. odnosi się do aspektów utraty przez j.s.t.: (a) wypłacalności gotówkowej (*cash solvency*), (b) wypłacalności budżetu (*budget solvency*), (c) wypłacalności długoterminowej (*long-term solvency*), (d) wypłacalności dotyczącej zdolności do świadczenia określonego poziomu usług (*service level solvency*) bądź (e) ryzyka braku możliwości pokrycia nadmiernego wzrostu wydatków bieżących. Stąd oddziałują na to zjawisko czynniki z obszaru dochodów i wydatków j.s.t., gospodarowania majątkiem, poziomu zadłużenia, uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz typu i lokalizacji w określonym układzie instytucjonalnym. Kształtowanie się tych czynników oddziałuje w konsekwencji na odporność finansową (*financial resilience*) jednostki, na wypadek pojawienia się niebezpieczeństwa, zdarzeń nadzwyczajnych i nieoczekiwanych. Dodatkowo może dochodzić do zmian siły i kierunku wpływu tych uwarunkowań w czasie, bądź zmiany istotności określonych czynników ryzyka z uwagi na aktualnie posiadaną ekspozycję na to niebezpieczeństwo.

Powyższe problemy skłoniły mnie do wypełnienia istniejącej luki badawczej dotyczącej poznania istoty zagrożenia fiskalnego j.s.t. i jego konceptualizacji, określenia sposobów jego pomiaru oraz identyfikacji różnorodnych czynników oddziałujących na to zjawisko. Wypełnienie tej luki badawczej jest kluczowe dla trafnego diagnozowania poziomu zagrożenia fiskalnego j.s.t., skutecznego postępowania w procesie przeciwdziałania temu niebezpieczeństwu oraz tworzenia systemowych mechanizmów jego ograniczania.

4.1.3. Problem badawczy, cele, hipotezy, metodyka badania i jego zakres

W konsekwencji zidentyfikowanej luki badawczej sformułowałem problem badawczy, którym jest niedostateczne uwzględnienie kwestii wielowymiarowości zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego, zarówno w aspekcie identyfikacji determinant kształtujących to zagrożenie, jak i stosowanych metod i wskaźników oceny tego zagrożenia oraz sposobów ograniczania jego skutków. Ma on zatem charakter: (a) eksploracyjny – przedstawia i opisuje istotę zagrożenia fiskalnego j.s.t., (b) klasyfikacyjny – opisuje własności, cechy, sposoby podziału i typy zagrożonych fiskalnie j.s.t. oraz (c) eksplikacyjny – identyfikuje zależności pomiędzy zagrożeniem fiskalnym j.s.t. a czynnikami go determinującymi (Kuciński 2010, s. 87-88).

Natomiast celem głównym tej pracy było wykazanie specyfiki i wielowymiarowego charakteru zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego, dokonanie jego pomiaru uwzględniającego różne płaszczyzny determinujące to zjawisko oraz zidentyfikowanie czynników oddziałujących na to zagrożenie. Za cele szczegółowe uznano zaś:

1. analizę kluczowych założeń i pojęć w ekonomii i w teorii finansów związanych z problematyką bezpieczeństwa finansów publicznych oraz stabilności fiskalnej;
2. konceptualizację zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego w kontekście funkcjonowania innych pojęć określających pewne właściwości ich sytuacji finansowej;
3. scharakteryzowanie różnorodnych płaszczyzn, metod i mierników wykorzystywanych w procesie oceny zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
4. rozpoznanie rozwiązań systemowych służących ograniczaniu zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
5. zidentyfikowanie płaszczyzn determinujących zagrożenie fiskalne j.s.t.;
6. przedstawienie metod pomiaru zagrożenia fiskalnego j.s.t. i klasyfikacji jednostek według stopnia narażenia na to zjawisko;
7. zidentyfikowanie istotnych czynników oraz kierunku i siły ich oddziaływania na ograniczanie zagrożenia fiskalnego j.s.t.

W przedstawianej pracy postawiono następującą główną hipotezę badawczą: zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego ma charakter wielowymiarowy, co wymaga odpowiedniego jego pomiaru oraz zastosowania złożonych rozwiązań systemowych i działań dotyczących jego ograniczania.

Wraz z tak sformułowaną główną hipotezą badawczą przyjęto następujące hipotezy pomocnicze:

H1: Zagrożenie fiskalne j.s.t. jest odmiennie rozumiane w różnych nurtach badawczych, czy też państwach, wobec czego istnieje wiele podejść do jego pomiaru, co wpływa na trafność identyfikacji jednostek zagrożonych.

H2: Definiowanie i pomiar zagrożenia fiskalnego j.s.t. nie powinny mieć wyłącznie charakteru dychotomicznego, ponieważ wyróżnienie jednostek zagrożonych oraz niezagrażonych jest zbyt dużym uproszczeniem dla tak złożonego zagadnienia, a z uwagi na konieczność monitorowania występuje potrzeba stopniowania oceny tego zagrożenia.

H3: Uwzględnienie określonych poziomów zagrożenia fiskalnego j.s.t. pozwala na zidentyfikowanie wewnętrznych i zewnętrznych predyktorów tego zjawiska, dopuszczając zróżnicowanie kierunku i siły ich oddziaływania w zależności od posiadanej kategorii zagrożenia.

H4: Wzrost znaczenia dochodów własnych nie jest warunkiem wystarczającym do ograniczania zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu, gdyż ważna jest także ich struktura.

H5: Wzmoczona aktywność inwestycyjna ogranicza zagrożenie fiskalne j.s.t., ponieważ przyspiesza kreowanie majątku wykorzystywanego w procesie gromadzenia dochodów i świadczenia usług publicznych.

Tak sformułowanym celom i hipotezom badawczym podporządkowano określone metody badawcze, zastosowane w części teoretycznej i empirycznej tej pracy.

W części teoretycznej zastosowano metodę analizy opisowej i porównawczej. Wykorzystując tradycyjną metodę analizy literatury omówiono dorobek nauki zawarty w literaturze polskiej i zagranicznej, który dotyczy zagrożenia fiskalnego j.s.t. na tle zbliżonych konceptualnie zjawisk zagrożenia fiskalnego kraju i zagrożenia finansowego przedsiębiorstwa. Opisano i przeanalizowano metody i mierniki pomiaru tego zagrożenia, za pomocą których klasyfikuje się jednostki, zarówno w układzie dychotomicznych, jak i według poziomów narażenia na to zjawisko. Charakterystyki tej dokonano, analizując związki zagrożenia fiskalnego z bezpieczeństwem finansów publicznych oraz stabilnością fiskalną na tle relacji fiskalnych pomiędzy rządem a samorządem terytorialnym. Zbadano również systemowe mechanizmy ograniczające zagrożenie fiskalne j.s.t., które funkcjonują w Polsce i za granicą. Uznano, że wiedza na ten temat jest niezbędna w celu zidentyfikowania uwarunkowań pomiaru i siły oddziaływania obszarów działalności j.s.t. na analizowane zjawisko. Dlatego zastosowano także metodę analizy aktów prawnych, dzięki której przybliżono podejścia do ograniczania zagrożenia fiskalnego w Polsce i w wybranych krajach, jak również analizę programów postępowania naprawczego w Polsce w celu zbadania przyczyn ich wprowadzania. Wykorzystano zatem metody dedukcji, ukierunkowane na określenie wpływu uwarunkowań

bezpieczeństwa finansów publicznych i stabilności fiskalnej na koncepcję zagrożenia fiskalnego j.s.t. oraz metody indukcji, pozwalające uogólnić istotę i przyczyny zagrożenia fiskalnego j.s.t. na podstawie występujących jego przypadków w praktyce.

Dostrzegając wspomnianą wielowymiarowość zagrożenia fiskalnego j.s.t., w części empirycznej pracy zastosowano szereg metod ilościowych. Do pomiaru zagrożenia fiskalnego j.s.t. wykorzystano metodę porządkowania liniowego TOPSIS (*technique for order of preference by similarity to ideal solution*) w celu konstrukcji autorskiego wskaźnika zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu (m.n.p.p.). Dobór cech diagnostycznych do tego miernika potraktowano jako zadanie o charakterze pozastatystycznym (merytorycznym) oraz jako zagadnienie statystyczne. Stąd na podstawie przeglądu literatury przedmiotu i praktyki funkcjonowania j.s.t. przedstawiono wskaźniki determinujące zagrożenie fiskalne j.s.t. według jego czterech płaszczyzn, tj. wypłacalności gotówkowej (*cash solvency*), wypłacalności budżetu (*budget solvency*), wypłacalności długoterminowej (*long-term solvency*), wypłacalności dotyczącej poziomu świadczonych usług (*service level solvency*), jak również charakteryzujące tzw. czynnik ryzyka (*risk factor*) braku możliwości pokrycia nadmiernego wzrostu wydatków bieżących. Następnie dokonano grupowania tych zmiennych przy użyciu metody Warda z kwadratem odległości euklidesowej. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że metoda Warda, wykorzystując analizę wariancji i zmierzając do minimalizowania sumy kwadratów odchyłeń wewnątrz określonych skupień jest bardzo efektywna (Stanisz 2007, s. 122), tj. zdolna do prawidłowego rozpoznawania rzeczywistej struktury obiektów w wielowymiarowych przestrzeniach cech. Natomiast liczbę skupień określono na podstawie oszacowanego indeksu R. Mojeny. W rezultacie, wykorzystując analizę korelacji, wskazano na cechy reprezentujące poszczególne skupienia, które posłużyły do konstrukcji wspomnianego wskaźnika syntetycznego przy zastosowaniu wag równych dla cech diagnostycznych.

Przeprowadzona analiza skupień i jej rezultaty ograniczyły, wskazywane przez A. Sokołowskiego i M. Markowską (2017, s. 154), zjawisko tzw. ważenia mimowolnego. Pojawia się ono, jeżeli przy ustalaniu wskaźnika agregatowego wykorzystuje się znaczącą liczbę cech reprezentujących określoną sferę, przez co nadaje się jej większy wpływ na wartość oszacowanej miary syntetycznej. Celem zastosowanej przeze mnie procedury badawczej było zatem należyte odwzorowanie zjawiska zagrożenia fiskalnego j.s.t. w uzyskanych wynikach badań. Oszacowanie tego miernika pozwoliło na sklasyfikowanie analizowanych jednostek do jednej z czterech kategorii zagrożenia fiskalnego, tj. wysokiego, umiarkowanego, niskiego i bardzo niskiego.

Określona w powyższy sposób zmienna o charakterze jakościowym, tj. poziomy (kategorie, stany) zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu, umożliwiła zastosowanie modelu regresji logistycznej zmiennej uporządkowanej (modelu logitowego wielomianowego uporządkowanego). W interpretacji tego modelu można posłużyć się kategorią ilorazu szans przejścia do kategorii wyższej w następstwie zmiany danego czynnika. W ten sposób określa się zmianę szansy na to przejście, tj. jej spadek lub wzrost. W tym przypadku przejście do kategorii wyższej oznacza niższy poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t. (w pracy uporządkowano zagrożenie od najwyższego do najniższego). Zaproponowane tu czynniki wynikały zaś z przeglądu literatury, badania przyczyn naruszenia reguł fiskalnych zawartych w analizowanych przeze mnie programach postępowania naprawczego j.s.t. w Polsce, jak również z analizy sytuacji finansowej j.s.t. przy uwzględnieniu następujących kategorii czynników: 1) finansowych w obszarze dochodów, wydatków i gospodarowania majątkiem; 2) finansowych w obszarze zadłużenia; 3) społeczno-gospodarczych; 4) typu administracyjnego j.s.t. i lokalizacji.

W konsekwencji odszedłem od podejścia dychotomizującego podział j.s.t. w danym państwie na zagrożone fiskalnie i niezagrożone fiskalnie, które zbyt upraszcza tak złożoną problematykę i nie ukazuje tego zagrożenia jako wyniku określonego procesu. Należy bowiem poznawać konsekwencje działań ograniczających to zjawisko w jednostkach charakteryzujących się odmiennym poziomem narażenia na to zagrożenie. Dodatkowo poprzez przeprowadzenie statystycznego testu Branta zweryfikowałem założenie proporcjonalnych szans, które nakładane jest na zmienne w modelu logitowym wielomianowym uporządkowanym (model proporcjonalnych szans). Stąd okazało się, że część cech wykazuje odmienną siłę wpływu na szansę przejścia do innej kategorii zagrożenia fiskalnego, ponieważ oddziałuje na nią posiadany poziom narażenia na to zjawisko. Zatem wymagało to estymacji modelu logitowego wielomianowego uporządkowanego z założeniem częściowo proporcjonalnych szans (modelu częściowo proporcjonalnych szans). W rezultacie uzyskano dodatkową wiedzę na temat wpływu zmiany badanych czynników na szansę zmniejszenia zagrożenia fiskalnego, na którą oddziałuje aktualny poziom narażenia na to zjawisko. Przykładowo: dla jednostek charakteryzujących się wysokim poziomem zagrożenia fiskalnego utrata środków w ramach części oświatowej subwencji ogólnej może być bardziej dotkliwa niż takie same zmniejszenie ich znaczenia w jednostkach mniej narażonych na zagrożenie fiskalne. Stąd potrzeba estymacji tego typu modelu wynikała z analizy przyczyn wprowadzania programów postępowania naprawczego w j.s.t. w Polsce. Ważną częścią badań empirycznych była również ocena jakości uzyskanego modelu, analizowana poprzez pryzmat jego

dopasowania i zdolności predykcyjnych. Z kolei przeprowadzone testy ilorazu wiarygodności wykazały zasadności wykorzystania modelu częściowo proporcjonalnych szans w stosunku do modelu proporcjonalnych szans.

W procesie szacowania wskaźników zagrożenia fiskalnego oraz estymacji modeli regresji logistycznej wykorzystałem programy: Stata 17.0, Statistica 13.3, jak również środowisko do obliczeń statystycznych R oraz Microsoft Excel.

Opisane wskaźniki zagrożenia fiskalnego oraz modele regresji logistycznej (modele logitowe) dla gmin i miast na prawach powiatu (m.n.p.p.) w Polsce oszacowałem oddzielnie dla trzech lat: 2011, 2015 oraz 2019. Badana zbiorowość liczyła 2475 jednostek w 2011 roku, 2478 jednostek w 2015 roku i 2474 jednostki w 2019 roku (nie uwzględniono: w 2011 roku – 3 gmin i 1 m.n.p.p. oraz w 2019 roku – 3 gmin, z uwagi na brak wszystkich wymaganych danych empirycznych). Dobrane jednostki charakteryzują się wysokim zróżnicowaniem pod względem sytuacji społeczno-ekonomicznej, demograficznej oraz stanu majątku. Posiadają one większe, w porównaniu do powiatów i województw, atrybuty samodzielności finansowej, w tym władztwo daninowe w zakresie podatków i opłat samorządowych. W konsekwencji gminy i m.n.p.p. posiadają szersze możliwości kształtowania swojej struktury dochodów i prowadzenia aktywnej polityki fiskalnej w tym zakresie. Związane są z tym także pewne nieprawidłowości w ramach budżetu, oddziałujące m.in. na konieczność zwrotu nienależnie pobranych dochodów, które zbadałem i przedstawiłem w pracy. Ponadto w Polsce gminy i m.n.p.p. gromadzą znaczącą część dochodów j.s.t. (w 2019 roku było to 82,2%), odpowiadają za realizację większości wydatków j.s.t. (w 2019 roku było to 82,9%), a dług samorządu terytorialnego wynika przede wszystkim z ich zadłużenia (84,7% w 2019 roku). Dodatkowo, to gminy wprowadzają w Polsce najwięcej programów postępowania naprawczego, a zatem to na ich obszarze może dochodzić do ograniczenia zakresu usług publicznych, które jest jednym z przejawów zagrożenia fiskalnego j.s.t.

Przeprowadzenie modelowania ekonometrycznego na grupie gmin i m.n.p.p. pozwoliło zidentyfikować wpływ ich typu oraz lokalizacji na szansę przejścia do kategorii charakteryzującej się niższym narażeniem na zagrożenie fiskalne. Badania literatury przedmiotu i analiza programów postępowania naprawczego wskazały bowiem na możliwość istnienia tych związków. Jeżeli zaś chodzi o lata, dla których zbudowano modele, to ich dobór wynikał z faktu, że są to pierwsze lata funkcjonowania badanych j.s.t. i ich władz lokalnych po wyborach samorządowych, które odbyły się w 2010, 2014 i 2018 roku. Jednocześnie z przeprowadzonej analizy literatury przedmiotu wynika, że czynniki polityczne (zdiagnozowane przeze mnie w innych badaniach, opisanych w dalszej części autoreferatu) posiadają wpływ na

sytuację finansową j.s.t., a w konsekwencji na ich zagrożenie fiskalne. Zatem w wielu przypadkach budżety jednostek, a w rezultacie dochody, wydatki i dług, dotyczące okresu wyborów, lub lat bezpośrednio go poprzedzających, są planowane i realizowane w celu spełnienia określonych oczekiwań wyborców – chodzi np. o inwestycje finansowane dodatkową emisją zadłużenia. Budżety te nie są więc następstwem podejmowania wyłącznie racjonalnych decyzji (np. sprzyjających utrzymywaniu stabilności finansowej (Burniewicz 2021, s. 156)) z punktu widzenia zwiększania bezpieczeństwa finansów publicznych. Wyjaśnić można to koncepcją cyklu wyborczego (politycznego), według której kampania wyborcza wpływa na zwiększenie wydatków, zwłaszcza redystrybucyjnych (wydatki bieżące), finansowanych za pomocą wzrostu zadłużenia, przy jednoczesnym unikaniu podwyższania danin publicznych (Jastrzębska 2016, s. 48). Taki mechanizm opisuje zatem zjawisko politycznego cyklu budżetowego, które przedstawiłem w tej pracy oraz w innych moich artykułach naukowych. Stąd dobór danych z tej samej fazy cyklu wyborczego, w tym przypadku pierwszych lat po wyborach samorządowych, ograniczył wpływ uwarunkowań politycznych w procesie pomiaru zagrożenia fiskalnego i czynników go determinujących. Jednocześnie zwiększył zasadność ich wzajemnego porównywania, w kontekście analizy zmiany zagrożenia fiskalnego w czasie oraz oceny kierunków wpływu wybranych czynników i siły ich oddziaływania na to zjawisko.

Rozpoznając zaś uwarunkowania zagrożenia fiskalnego j.s.t. w Polsce w obszarze dochodów, wydatków i zadłużenia, wykorzystałem i oszacowałem określone wielkości budżetowe i wskaźniki finansowe za okres od 2004 do 2019 roku. Niektóre zawarte dane dotyczyły także innego podokresu z uwagi na ich dostępność, bądź uwzględniały 2020 rok, w którym wystąpiła pandemia COVID-19, a więc zdarzenie oddziałujące na zagrożenie fiskalne j.s.t. Wykorzystałem bazy danych Głównego Urzędu Statystycznego, w tym przede wszystkim Bank Danych Lokalnych, bazy danych Ministerstwa Finansów (budżety j.s.t.), w szczególności zaś załączniki do sprawozdań i informacje na temat wykonania budżetów j.s.t. oraz opracowania dotyczące kształtowania się nadwyżki operacyjnej i wskaźników do oceny sytuacji finansowej j.s.t., jak również dane ze sprawozdań z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez j.s.t.

4.1.4. Struktura i zawartość monografii

Struktura monografii i jej treść została przeze mnie podporządkowana problemowi badawczemu, celom pracy oraz sformułowanym hipotezom badawczym. Stąd opracowanie składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów i zakończenia.

W rozdziale pierwszym scharakteryzowałem problematykę zagrożenia fiskalnego jako przedmiotu badań w ekonomii i w teorii finansów. Omówiłem znaczenie tego zjawiska, dotyczącego finansów publicznych, w kontekście utrzymywania ich bezpieczeństwa i stabilności fiskalnej w procesie kreowania wzrostu gospodarczego. Ważną częścią tego rozdziału było ukazanie powyższych uwarunkowań w nurcie badań nad zrównoważonymi finansami publicznymi, które są istotnie determinowane przez zjawisko deficytu publicznego i związanego z tym wzrostu zadłużenia. Istotę i złożoność zagrożenia fiskalnego opisałem również na tle badań nad zagrożeniem finansowym w przedsiębiorstwach, ukazując ich podobieństwa. Dlatego przedstawiając definicję zagrożenia fiskalnego, podkreśliłem, że związane jest ono z pewnym procesem, tj. zmieniającym się poziomem narażenia, na który mogą dodatkowo oddziaływać określone zdarzenia. W rozdziale pierwszym opisałem również metody i wskaźniki oceny zagrożenia fiskalnego państw, o których wiedza posłużyła mi do wybrania odpowiednich metod badawczych w części empirycznej tej pracy. Ponieważ zagrożenie fiskalne j.s.t. wynika także z zachodzących relacji fiskalnych pomiędzy rządem a samorządem terytorialnym, to uwarunkowanie to przeanalizowałem w ostatnim podrozdziale tej części monografii.

W rozdziale drugim skoncentrowałem się na przedstawieniu istoty zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego (j.s.t.). Omówiłem jego wymiar finansowy, ekonomiczny oraz wynikający z obszaru zarządzania jednostką. W ten sposób ukazałem podstawowe obszary analizy zagrożenia fiskalnego rozumianego poprzez jego płaszczyzny: (1) wypłacalności gotówkowej, (2) wypłacalności budżetu, (3) wypłacalności długoterminowej, (4) wypłacalności dotyczącej poziomu świadczonych usług. Przedstawiłem także związki badanej tu problematyki z innymi pojęciami oceny finansów j.s.t., w tym z badaniem wiarygodności kredytowej, wypłacalności czy w szerszym ujęciu – kondycji finansowej. Opisałem również rodzaje ryzyka w działalności j.s.t. i jego związki z zagrożeniem, co przyczyniło się do wskazania czynników determinujących badane zjawisko. Istotną częścią tego rozdziału było przedstawienie przeze mnie płaszczyzn, metod i wskaźników oceny zagrożenia fiskalnego j.s.t. Wskazałem zatem na podejścia tutaj wykorzystywane, w tym w podziale na: budżetowe (*budgetary approach*), w ramach którego badana jest możliwość reagowania na to zjawisko, oraz strukturalne (*structural approach*), wynikające z założenia o wpływie czynników społeczno-gospodarczych na występowanie tego zagrożenia. Opisałem też liczne wyniki badań dotyczących zagrożenia fiskalnego j.s.t., które ukazują popularność stosowanych tu modeli regresji logistycznej (modele logitowe), które zastosowałem w empirycznej części monografii. Jednocześnie scharakteryzowałem wiele podejść do pomiaru

tego zjawiska, które, w mojej opinii, niedostatecznie odwzorowują wielowymiarowość zagrożenia fiskalnego j.s.t., bądź są niemożliwe do zastosowania w innych krajach, w tym w Polsce. Omówiłem także podejścia do analizy tego zagrożenia przez agencje ratingowe, które posiadają długoletnie doświadczenie o charakterze międzynarodowym.

Rozdział trzeci poświęciłem rozwiązaniom systemowym dotyczącym ograniczania zagrożenia fiskalnego j.s.t.. Charakterystyki tej dokonałem poprzez opis dwóch podstawowych podejść w tym zakresie, tj. *ex ante* oraz *ex post*. Przedstawiłem zatem powyższe rozwiązania z perspektywy funkcjonowania wybranych państw oraz instrumenty wykorzystywane w Polsce. W obszarze stosowanych na świecie rozwiązań *ex ante* omówiłem cztery podstawowe podejścia, wynikające z: (a) uzależnienia od czynników rynkowych, (b) współpracy różnych szczebli administracji publicznej, (c) kontroli na podstawie reguł oraz (d) kontroli administracyjnej. Jeżeli zaś chodzi o funkcjonujące w różnych państwach rozwiązanie *ex post*, to opisałem wiele przykładów jego dwóch podstawowych podejść, tj. (a) sądowego, które przewiduje możliwość ogłoszenia niewypłacalności, oraz (b) administracyjnego, zakładającego określoną ingerencję innej jednostki administracji publicznej w przypadku pojawienia się prawnie określonych okoliczności. Jednocześnie dwa powyższe rozwiązania przewidują podejmowanie określonych działań naprawczych, które opisałem w tym rozdziale według ich różnorodnych kategorii. Dlatego wskazałem na pewne właściwości tych instrumentów w kontekście podnoszenia skuteczności przeciwdziałania zagrożeniu fiskalnemu j.s.t. W rozdziale trzecim dokonałem również systematyzacji stosowanych w Polsce rozwiązań, które wpisują się w ograniczanie zagrożenia fiskalnego j.s.t. Szczególną uwagę poświęciłem uwarunkowaniom wprowadzanych programów postępowania naprawczego. Ich implementacja wynika bowiem z naruszenia określonych reguł fiskalnych (pierwsza przesłanka do wprowadzenia takiego postępowania) oraz zagrożenia realizacji zadań publicznych (druga przesłanka do zastosowania tego postępowania). Wskazałem zatem, że przesłanki wprowadzenia programów postępowania naprawczego w Polsce uwzględniają w swojej istocie dwa typy zagrożenia fiskalnego j.s.t., tj. zagrożenie fiskalne budżetu (*budgetary fiscal distress*) i zagrożenie fiskalne mieszkańca (*citizen fiscal distress*), jak również, omówione przeze mnie wcześniej, cztery podstawowe płaszczyzny utraty wypłacalności. Stąd przeanalizowałem i zidentyfikowałem tu przesłanki wprowadzania programów postępowania naprawczego j.s.t. w Polsce oraz rodzaje działań naprawczych według zaproponowanej przeze mnie klasyfikacji.

W rozdziale czwartym opisałem uwarunkowania zagrożenia fiskalnego j.s.t. wynikające z gromadzonych dochodów na przykładzie poszczególnych typów j.s.t. w Polsce. Scharakteryzowałem zasady finansowego zasilania j.s.t. w kontekście ograniczania zagrożenia

fiskalnego tych jednostek. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że przewidywalność i stabilność źródeł dochodów, ich adekwatność do zakresu realizowanych zadań, różnorodność i elastyczność w reagowaniu na zmieniającą się sytuację gospodarczą, a przede wszystkim posiadane kompetencje dotyczące władztwa podatkowego determinują narażenie badanych jednostek na określone niebezpieczeństwa. Omówiłem również problematykę samodzielności dochodowej i jej wpływ na to zagrożenie. Poza tym dokonałem analizy istoty potencjału dochodowego i finansowego jako czynników wpływających na zagrożenie fiskalne j.s.t. Wobec tego omówiłem kategorie finansowe kształtujące powyższe rodzaje potencjałów według typów j.s.t. w Polsce. Ponadto scharakteryzowałem uwarunkowania funkcjonowania preferencji podatkowych jako czynników oddziałujących na potencjał dochodowy oraz zagrożenie fiskalne. W związku z tym omówiłem cele ich wprowadzania oraz ich wielkość i strukturę w poszczególnych typach gmin i w m.n.p.p. w Polsce. W ostatnim podrozdziale tej części monografii zbadałem i wskazałem na pewne dysfunkcje w gromadzeniu dochodów, które, jak wynika z wcześniej dokonanego przeglądu literatury przedmiotu i praktyki wprowadzanych programów postępowania naprawczego w Polsce, zwiększają poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t. Nieprawidłowości te wynikają jednocześnie z posiadanego władztwa podatkowego, jak również z naruszania zasad związanych z przekazywaniem określonych transferów z budżetu państwa.

Rozdział piąty poświęciłem uwarunkowaniom zagrożenia fiskalnego j.s.t. występującym w obszarze ich wydatków na przykładzie poszczególnych typów j.s.t. w Polsce. Opisałem zasady wydatkowania środków z budżetu, których przestrzeganie przyczynia się do ograniczania tego zagrożenia. W rozdziale tym przedstawiłem także istotę i determinanty samodzielności wydatkowej j.s.t. oraz ich wpływ na analizowane zagrożenie. Ponadto omówiłem problematykę wielkości i struktury wydatków w kontekście tego niebezpieczeństwa, posługując się przykładem ich kształtowania się w Polsce. Przedstawiłem zatem od strony teoretycznej i praktycznej aspekty oddziaływania sztywności wydatków budżetowych, która może być analizowana w różny sposób. Przeanalizowałem również powiązanie ich głównych kategorii z określonymi źródłami dochodów. Kształtowanie się tych relacji, jako wyraz wcześniej opisanej zasady adekwatności, jest bowiem jednym z czynników oddziałujących na zagrożenie fiskalne j.s.t.

W rozdziale szóstym scharakteryzowałem mechanizmy limitacji deficytu budżetowego i długu j.s.t. w Polsce w kontekście ograniczania zagrożenia fiskalnego tych jednostek. Opisałem tu problematykę limitowania deficytu budżetowego i zadłużenia j.s.t. oraz występujące w tym zakresie reguły do 2013 roku, a także uwarunkowania funkcjonujące od

2014 roku w Polsce, związane m.in. z kalkulacją indywidualnego wskaźnika zadłużenia. Kształtowanie się tego wskaźnika oddziałuje bowiem na zagrożenie fiskalne j.s.t., a w pewnych okolicznościach, jak opisałem w rozdziale trzecim, jest podstawą wprowadzenia programu postępowania naprawczego. Scharakteryzowałem również podstawowe kategorie finansowe determinujące wielkość i znaczenie długu w poszczególnych typach j.s.t. w Polsce w latach 2004–2019. Wskazałem też na określone uwarunkowania i zdarzenia, które oddziaływały na saldo budżetowe oraz zadłużanie się j.s.t. w Polsce, i na podejmowane przez prawodawcę decyzje w zakresie kształtu indywidualnego wskaźnika zadłużenia. Ponadto omówiłem niestandardowe instrumenty zadłużania się j.s.t., które mogą oddziaływać na zagrożenie fiskalne tych jednostek, w kontekście zjawiska ukrywania długu.

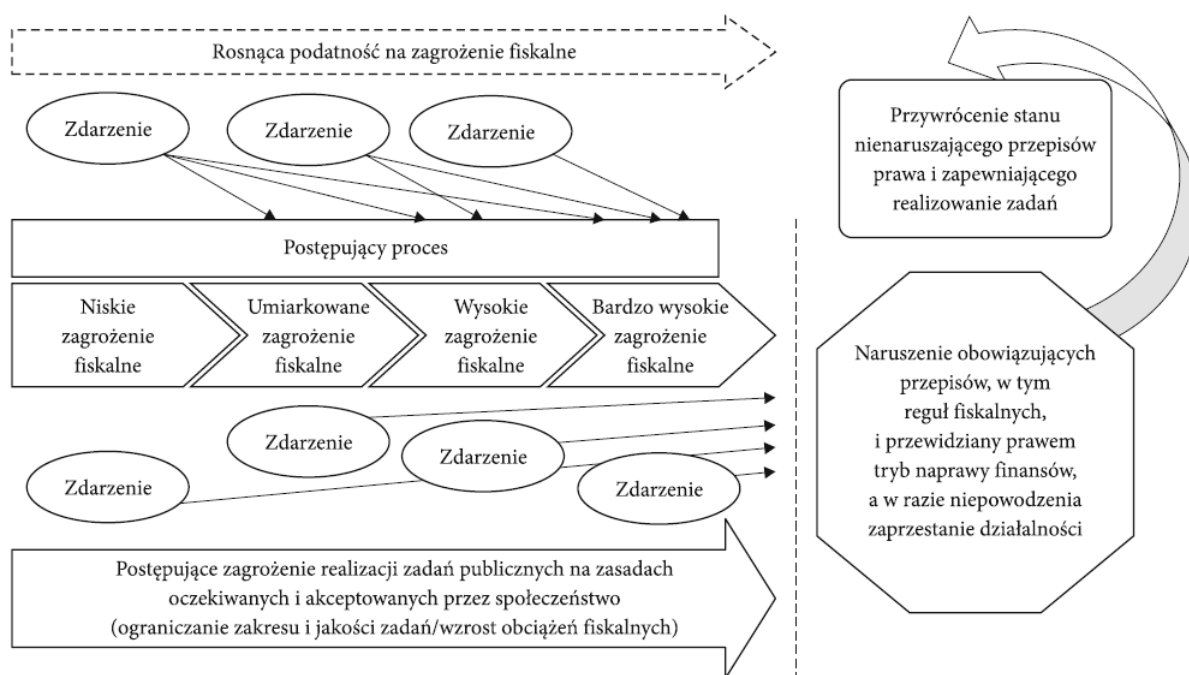
Rozdział siódmy ma z kolei charakter typowo empiryczny. Przedstawiłem w nim wyniki własnych badań ilościowych, które polegały na wyznaczeniu wskaźnika zagrożenia fiskalnego gmin i m.n.p.p. i wykorzystaniu go do estymacji modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych z założeniem częściowo proporcjonalnych szans dla poszczególnych lat. Wykorzystanie tego autorskiego wskaźnika umożliwiło mi uporządkowanie badanych jednostek według poziomów (stanów) zagrożenia fiskalnego oraz wyznaczenie predyktorów wpływających na ograniczanie tego zjawiska. Przedstawiłem zatem możliwą do zastosowania autorską metodykę badania tego zagrożenia i identyfikacji czynników determinujących to zjawisko. Wskazałem również na zasadność stosowania takiego podejścia oraz oceniłem jakość skonstruowanych modeli, w tym ich dopasowanie i zdolności predykcyjne.

W zakończeniu omówiłem uzyskane wyniki badań teoretycznych i empirycznych oraz odniosłem się do oceny stopnia realizacji postawionych celów badawczych oraz zweryfikowałem postawione we wstępie hipotezy badawcze.

4.1.5. Wyniki badań

Dokonany przeze mnie przegląd literatury przedmiotu z zakresu ekonomii i finansów dotyczący problematyki zagrożenia fiskalnego w sektorze publicznym, odnoszący się zarówno do państwa, jak i jednostek samorządu terytorialnego, umożliwił **ukazanie istoty tego zjawiska w kontekście zachowywania bezpieczeństwa finansów publicznych i stabilności fiskalnej**. Przedstawiłem zakres zagrożenia fiskalnego j.s.t., który nie powinien być sprowadzany jedynie do oceny ryzyka niewypłacalności bądź analizy zdolności/wiarygodności kredytowej tych jednostek. W centrum rozważań nad tym zagrożeniem znajduje się bowiem także jakość funkcjonowania lokalnej wspólnoty samorządowej, analizowana przede wszystkim poprzez ocenę stopnia fiskalizmu oraz wielkości i zakresu dostarczanych jej usług

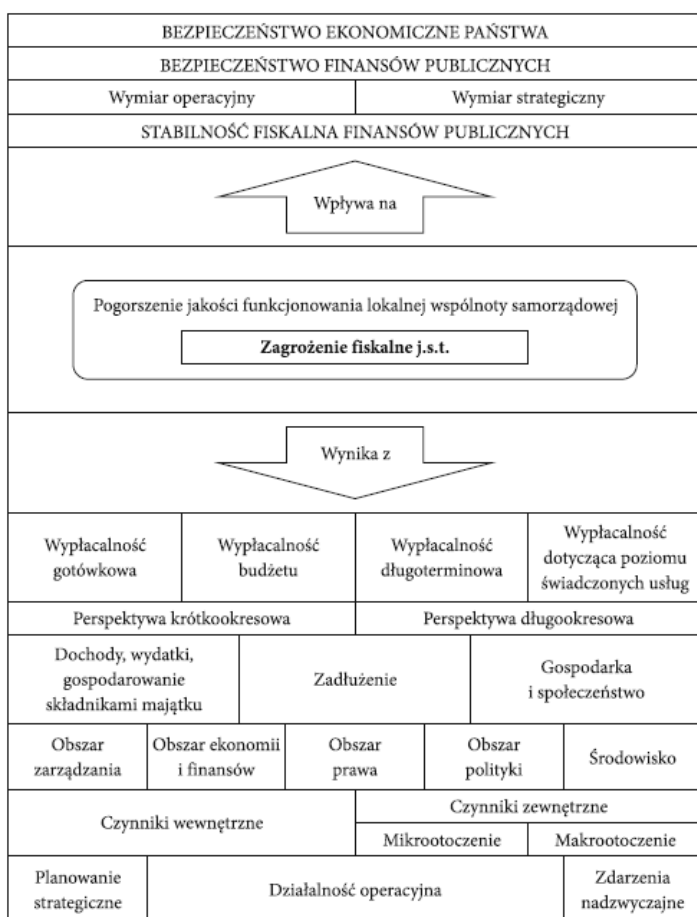
publicznych. **Usystematyzowałem pojęcia** pojawiające się w badaniach nad zagrożeniem fiskalnym j.s.t. i typy tych zagrożeń (np. zagrożenie fiskalne budżetu i zagrożenie fiskalne mieszkańca) na tle badań prowadzonych w obszarze bezpieczeństwa finansowego j.s.t., stabilności fiskalnej, oceny sytuacji finansowej tych jednostek oraz zachodzących relacji fiskalnych pomiędzy rządem a samorządem terytorialnym.

Rysunek 1. Istota zagrożenia fiskalnego j.s.t.

Źródło: (Galiński 2021, s. 104)

Na podstawie przeprowadzonych w tej pracy rozważań i przeglądu piśmiennictwa **zaproponowałem autorską definicję zagrożenia fiskalnego j.s.t.**, jako stanu, w jakim znajduje się jednostka, w wyniku postępującego procesu lub wystąpienia zdarzenia, który pogarsza jej sytuację finansową, w tym zdolność do regulowania zobowiązań, przez co zostają naruszone pewne reguły fiskalne (lub rośnie ryzyko ich naruszenia), wymagające zastosowania określonego trybu naprawy finansów takiej j.s.t., co ogranicza ją w realizowaniu zadań publicznych na zasadach oczekiwanych i akceptowanych przez społeczeństwo (np. ograniczanie zakresu i jakości zadań przy wzroście obciążeń fiskalnych) (rysunek 1).

Rysunek 2. Złożoność zagrożenia fiskalnego j.s.t.

Źródło: (Galiński 2021, s. 106)

W następstwie sformułowanej przeze mnie definicji zagrożenia fiskalnego j.s.t., wskazałem, że działania naprawcze w tym obszarze polegają na przywróceniu określonej jednostce odpowiedniej kondycji fiskalnej (rysunek 1), chroniącej ją przed negatywnymi konsekwencjami przekroczenia określonych wielkości (kategorii) finansowych (np. związanych z nadmiernym zadłużeniem bądź nieźrównoważonym budżetem, szczególnie w jego części bieżącej), a także optymalizacji wielkości i struktury dochodów oraz wydatków do możliwości, oczekiwań i potrzeb lokalnej wspólnoty samorządowej. Brak tych działań bądź ich zbyt późne zastosowanie stwarza jednocześnie ryzyko tymczasowego lub trwałego ograniczenia działalności tego podmiotu, co przewidują określone regulacje prawne, np. wprowadzenie programu postępowania naprawczego, który w funkcjonującym w Polsce porządku prawnym, wymaga ograniczenia wydatków inwestycyjnych i wzrostu danin publicznych. Jednocześnie z uwagi na różną podatność j.s.t. na to zjawisko można tu mówić o poziomach (stanach, fazach) zagrożenia fiskalnego j.s.t. (rysunek 1), na które oddziałują różnorodne czynniki (rysunek 2) zidentyfikowane przeze mnie w części teoretycznej i empirycznej monografii. Z powodu negatywnego oddziaływania zagrożenia fiskalnego j.s.t. na

system finansów publicznych, działania zaradcze i naprawcze przyczyniają się do utrzymywania bezpieczeństwa finansów publicznych w jego wymiarze operacyjnym i strategicznym (szerzej: Owsiak 2017, s. 983–986) oraz bezpieczeństwa ekonomicznego (szerzej: Redo, Wojtowicz, & Ciak 2018, s. 16-24).

W rezultacie **dokonałem systematyzacji rozwiązań ograniczania zagrożenia fiskalnego j.s.t. w Polsce** w kontekście funkcjonujących na świecie podejść, metod i instrumentów, wskazując na:

1. Systemowe rozwiązania *ex ante*, które przeciwdziałają wystąpieniu zagrożenia fiskalnego j.s.t., w tym:

1.1. instrumenty o charakterze finansowym i prawnym:

- prawne instrumenty ograniczania deficytu budżetowego i długu publicznego funkcjonujące głównie w postaci reguł fiskalnych;
- instrumenty ukierunkowane na likwidację (wyeliminowanie), redukcję bądź transfer (przeniesienie) ryzyka wystąpienia określonych zdarzeń, np. w postaci: umów ubezpieczeniowych, partnerstwa publiczno-prywatnego, *project finance*, sekurytyzacji;

1.2. rozwiązania dotyczące kontroli i nadzoru:

- nadzór i kontrola nad działalnością j.s.t.;
- kontrola wewnętrzna w j.s.t.;

1.3. instrumenty dotyczące planowania długookresowego, w postaci należytego przygotowania i realizowania: wieloletniej prognozy finansowej, strategii rozwoju, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;

2. Systemowe rozwiązania *ex post*, ukierunkowane na zmniejszenie negatywnych konsekwencji zagrożenia fiskalnego i przywrócenie należytej kondycji fiskalnej jednostki:

2.1. program postępowania naprawczego, przygotowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa z uwzględnieniem zasad rzetelności, realności oraz celowości, które to zasady opisałem, przedstawiając dysfunkcje dotyczące ich stosowania w Polsce;

2.2. instrumenty wsparcia finansowego, w postaci: pożyczek z budżetu państwa, dotacji, środków z budżetu państwa w związku z wystąpieniem nieoczekiwanych zdarzeń.

3. Pozostałe systemowe rozwiązania przyczyniające się zarówno do przeciwdziałania wystąpieniu zagrożenia fiskalnego j.s.t., jak i do ograniczania jego negatywnych konsekwencji i przywrócenia należytej kondycji fiskalnej jednostki.

Wyrazem tych systemowych ograniczeń są również rozwiązania w ramach systemu finansowego zasilania j.s.t., które uwzględniają mechanizmy funkcjonowania dochodów transferowych i wyrównywania fiskalnego.

Wzorując się na rozwiązaniach międzynarodowych przedstawiłem, że rozwiązania systemowe powinny realizować dwie podstawowe funkcje, tj.:

1. posiadać zdolność do przewidywania zagrożenia fiskalnego i poziomu narażenia (podatności) na tego typu kryzys (*anticipatory capacities*);
2. posiadać zdolność do radzenia sobie z zagrożeniem fiskalnym (*coping capacities*), w tym:
 - zdolności do absorbowania negatywnych skutków zagrożenia fiskalnego (*buffering capacities*), dokonywanych bez zmian w strukturze określonego podmiotu i jego funkcji;
 - zdolności adaptacyjne do zaistniałej sytuacji (*adapting capacities*), realizowane poprzez stopniowe modyfikacje struktury i funkcji bez zmian uwarunkowań finansowych, gospodarczych, społecznych;
 - zdolności transformacyjne (*transforming capacities*), których celem jest możliwość wprowadzenia radykalnych zmian w strukturze podmiotu, jego zadaniach i organizacji (tego typu funkcje realizuje m.in. program postępowania naprawczego).

Na podstawie przeprowadzonego badania krajowej i zagranicznej literatury przedmiotu **uporządkowałem wiedzę z zakresu metod, narzędzi i podejść do pomiaru zagrożenia fiskalnego j.s.t. oraz oceny jego determinant.** Wskazałem na pewne dysfunkcje związane z pomiarem tego zagrożenia wynikające ze stosowanej metodyki pomiaru oraz możliwości aplikacyjnych, w rezultacie jego dychotomizowania i braku możliwości wykorzystania rozwiązań zagranicznych w Polsce. Po pierwsze, wielu autorów dokonuje, jak wspomniałem, klasyfikacji na podstawie kryterium prawnego, często niemożliwego do zastosowania w innych krajach. Po drugie, w licznych pracach autorzy określają zagrożenie fiskalne j.s.t. na podstawie analizy wielkości pojedynczego wskaźnika finansowego, przedstawiającego pewną relację pomiędzy wybranymi kategoriami budżetu, przez co nie uwzględniają wielowymiarowego charakteru zagrożenia fiskalnego j.s.t. Dlatego wykorzystując podejścia i wyniki dotychczas prowadzonych badań przez innych autorów (Trussel & Patrick 2014, s. 3-6; Wójtowicz 2019, s. 280-281; Gruszczyński 2012, s. 139-144) w części empirycznej **zaproponowałem autorską metodykę badania zagrożenia fiskalnego j.s.t., dzięki której dokonałem pomiaru zagrożenia fiskalnego j.s.t. i identyfikacji czynników ryzyka.** Metodyka ta polega na:

- I. Etap pierwszy - pomiar stopnia zagrożenia fiskalnego j.s.t., poprzez:

- 1) wstępny dobór cech diagnostycznych uwzględniających płaszczyzny zagrożenia fiskalnego, tj. wypłacalność: gotówkową, budżetu, długoterminową, dotyczącą poziomu świadczonych usług;
 - 2) grupowanie cech opisujących zagrożenie fiskalne (aglomeracyjna metoda grupowania Warda z kwadratem odległości euklidesowej), wyznaczenie liczby skupień (wykorzystanie indeksu R. Mojeny) i ostateczny wybór zmiennych (wykorzystanie analizy korelacji), które reprezentują skupienie cech diagnostycznych w celu należytego odwzorowania zagrożenia fiskalnego i unikania nadania określonej płaszczyźnie nadmiernego znaczenia;
 - 3) konstrukcja wskaźnika zagrożenia fiskalnego przy wykorzystaniu metody TOPSIS i kategoryzacja wskaźnika w celu określenia stopni zagrożenia fiskalnego badanych j.s.t.;
- II. Etap drugi - identyfikacja czynników determinujących poziom zagrożenia fiskalnego z wykorzystaniem modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych, według postępowania obejmującego:
- 1) wstępny dobór zmiennych objaśniających dotyczących sytuacji finansowej w obszarze dochodów, wydatków, gospodarowania majątkiem, zadłużenia, warunków społeczno-ekonomicznych, demograficznych, administracyjnych (typu j.s.t.) i lokalizacyjnych;
 - 2) konstrukcję modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych przy założeniu proporcjonalnych szans;
 - 3) weryfikację założenia proporcjonalnych szans i konstrukcję modeli częściowo proporcjonalnych szans;
 - 4) identyfikację czynników determinujących zmianę poziomu zagrożenia fiskalnego;
 - 5) ocenę jakości oszacowanych modeli, tj. ich dopasowania i zdolności predykcyjnych.

Reasumując, przeprowadzone badania piśmiennictwa, ocena sprawozdań i raportów instytucji kontroli i nadzoru oraz dokumentów określonych j.s.t. dotyczących programów postępowania naprawczego w kraju i za granicą oraz przeprowadzone badania empiryczne przyczyniły się do realizacji celu głównego monografii, którym było wykazanie specyfiki i wielowymiarowego charakteru zagrożenia fiskalnego jednostek samorządu terytorialnego, dokonanie jego pomiaru uwzględniającego różne płaszczyzny determinujące to zjawisko oraz zidentyfikowanie czynników oddziałujących na to zagrożenie. Stąd pozytywnie zweryfikowano główną hipotezę badawczą, zgodnie z którą zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego ma charakter wielowymiarowy, co wymaga odpowiedniego jego pomiaru oraz zastosowania złożonych rozwiązań systemowych i działań dotyczących jego ograniczania.

Jeżeli zaś chodzi o hipotezy szczegółowe to przeprowadzone badania umożliwiły pozytywne zweryfikowanie pierwszej z postawionych hipotez szczegółowych (H1), mówiącej o tym, że zagrożenie fiskalne j.s.t. jest odmiennie rozumiane w różnych nurtach badawczych, czy też państwach, wobec czego istnieje wiele podejść do jego pomiaru, co wpływa na trafność identyfikacji jednostek zagrożonych. Wynika to z faktu, że jest ono rozpatrywane z punktu widzenia kondycji finansowej budżetu jednostki – zagrożenie fiskalne budżetu (*budgetary fiscal distress*), lub/i z uwagi na aspekty funkcjonowania jej mieszkańców – zagrożenie fiskalne mieszkańca (*citizen fiscal distress*), bądź analizowane według podejścia budżetowego (*budgetary approach*) – koncentracja na danych budżetowych/finansowych oraz podejścia strukturalnego (*structural approach*) – koncentracja na danych społeczno-ekonomicznych. Nie musi być ono zatem wyłącznie efektem zdarzenia, pogarszającego sytuację finansową jednostki, lecz rezultatem procesu, który doprowadza do określonych negatywnych konsekwencji, przewidzianych w danym systemie finansów publicznych (rysunek 1). Dlatego w niektórych państwach funkcjonują rozwiązania, w ramach których jednostki klasyfikowane są według pewnych płaszczyzn ich zagrożenia fiskalnego, np. zdolności płatniczej, poziomu zadłużenia. Jednak przyczynia się to do wczesnego wykrywania tylko określonych trudności i ich ograniczania, np. w kontekście dalszego zadłużenia się, aniżeli do implementacji kompleksowych działań dotyczących poprawy kondycji finansowej j.s.t. Ponadto pomiar tego zagrożenia może być przeprowadzany na podstawie przesłanek o charakterze ilościowym oraz jakościowym, co uzależnione jest od funkcjonujących w danym państwie uregulowań w zakresie prawa i sprawozdawczości finansowej w systemie finansów publicznych. Wskazałem również na praktyczną trudność stosowania w Polsce klasyfikacji na podstawie zdarzenia polegającego na wprowadzeniu programu postępowania naprawczego w celu określenia czynników ryzyka. Z przeprowadzonych przeze mnie badań wynika, że możliwe staje się zastosowanie syntetycznego miernika, i jego kategoryzacja, w celu ograniczenia wyżej wskazywanych i opisywanych w monografii wątpliwości.

Toteż definiowanie i pomiar zagrożenia fiskalnego j.s.t. nie powinny mieć wyłącznie charakteru dychotomicznego, ponieważ wyróżnienie jednostek zagrożonych oraz niezagrożonych jest zbyt dużym uproszczeniem dla tak złożonego zagadnienia, a z uwagi na konieczność monitorowania występuje potrzeba stopniowania oceny tego zagrożenia. Tym samym pozytywnie zweryfikowano drugą hipotezę szczegółową (H2). Uwzględnienie kilku kategorii zagrożenia fiskalnego j.s.t. pogłębia wiedzę na temat sytuacji finansowej i majątkowej jednostek znajdujących się w różnych fazach tego niebezpieczeństwa. Umożliwia to kategoryzacja wskaźnika zagrożenia fiskalnego, do którego konstrukcji zostały

wyselekcjonowane wskaźniki reprezentujące określone cechy i płaszczyzny. Przeprowadzona analiza skupień i procedura selekcji zmiennych ograniczyły zjawisko ważenia mimowolnego, dzięki wyborowi reprezentantów grup powiązanych zmiennych. Uzyskano stabilną strukturę grupowania zmiennych w różnych latach badania. Taki sam układ skupień świadczy o tym, że relacje pomiędzy zastosowanymi wskaźnikami diagnostycznymi zostały zachowane. W badaniu wykazałem, że jednostki charakteryzujące się bardzo niskim poziomem zagrożenia fiskalnego posiadają wysoką samodzielność finansową, niższy poziom zadłużenia oraz dodatnie saldo budżetowe, co zmniejsza ich potrzeby pożyczkowe. Wymienione cechy należy uznać za reprezentatywne w kontekście występowania określonych płaszczyzn zagrożenia fiskalnego j.s.t. W jednostkach mniej narażonych na to zagrożenie występuje także niski poziom zadłużenia w relacji do aktywów trwałych, co wpływa na większe bezpieczeństwo finansowe tych jednostek. To z kolei sprawia, że ich gospodarka finansowa jest bardziej transparentna i nie istnieje presja na poszukiwanie pozabudżetowych (niestandardowych) instrumentów zaciągania długu bądź jego ukrywanie. Ponadto w takich jednostkach występuje wyższa płynność finansowa oraz w mniejszym stopniu pojawiają się zobowiązania wymagalne, a zatem nie są naruszane, opisane w monografii, zasady wydatkowania środków publicznych. Z kolei z uwagi na niższe znaczenie wydatków na obsługę długu istnieje mniejszy nacisk na ograniczanie innych kategorii budżetowych, w tym wydatków produktywnych, które pozytywnie stymulują wzrost gospodarczy na danym obszarze.

Pozytywnie zweryfikowano również trzecią hipotezę szczegółową (H3), według której, uwzględnienie określonych poziomów zagrożenia fiskalnego j.s.t. pozwala na zidentyfikowanie wewnętrznych i zewnętrznych predyktorów tego zjawiska, dopuszczając zróżnicowanie kierunku i siły ich oddziaływania w zależności od posiadanej kategorii zagrożenia, tj. jego stanu. Wynika to z przeprowadzonej analizy literatury, w tym z przeglądu metod modelowania zagrożenia fiskalnego państw, zagrożenia fiskalnego j.s.t. oraz zagrożenia finansowego przedsiębiorstw, oraz z przeprowadzonych przez mnie własnych badań empirycznych. Estymacja autorskiego wskaźnika zagrożenia fiskalnego dla gmin i m.n.p.p. w Polsce pozwoliła na pogrupowanie tych jednostek według jego określonych poziomów (stanów). W ten sposób uzyskano zmienną o charakterze jakościowym (poziomy/stany/stopnie zagrożenia fiskalnego) i możliwość zastosowania modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych. Stąd, według mojej wiedzy i przeglądu literatury krajowej i zagranicznej, **zastosowałem po raz pierwszy w badaniu empirycznym, dotyczącym samorządu terytorialnego, modele logitowe wielomianowe uporządkowane z założeniem częściowo proporcjonalnych szans.** Przyjęcie takiej metodyki badania sprawia, że uzyskuje się wiedzę

na temat zmiany szansy: jej spadku lub wzrostu, przejścia do kategorii wyższej oznaczającej niższy poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t. w następstwie zmiany określonego czynnika/predyktora (w pracy uporządkowałem zagrożenie od najwyższego do najniższego). **Dzięki zaproponowanej przeze mnie metodyce badania zagrożenia fiskalnego j.s.t. możliwe staje się określanie prawdopodobieństwa osiągnięcia określonego stanu tego zagrożenia fiskalnego w wyniku zmiany czynnika ryzyka.** Z kolei dokonana przez mnie selekcja tych czynników (pod względem merytorycznym i statystycznym) wskazała na predyktory o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym, które determinują to prawdopodobieństwo. Stąd w każdym z badanych lat, wśród istotnych statystycznie czynników wewnętrznych determinujących poziom zagrożenia fiskalnego, znalazły się: relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów ogółem, udział dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku od osób fizycznych (PIT) w dochodach własnych (w szerszym ujęciu), udział dochodów z podatku od nieruchomości w dochodach ogółem, udział dochodów z majątku w dochodach ogółem, wysokość środków pozyskanych na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych na jednego mieszkańca, udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem, pokrycie wydatków na oświatę przez część oświatową subwencji ogólnej, zadłużenie ogółem na jednego mieszkańca, udział wydatków na obsługę długu w wydatkach bieżących. Z kolei nieistotna statystycznie była relacja dochodów ogółem do aktywów ogółem, jako wskaźnika obrazującego produktywność majątku, zaś udział wydatków na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w wydatkach bieżących pomniejszonych o wydatki na obsługę długu był istotny statystycznie jedynie w 2011 roku. W przypadku tego ostatniego wskaźnika wyniki oszacowanych modeli dla 2015 i 2019 roku były zgodne z wnioskami z badań Gregoriego & Marattina (2019, s. 1271), według których wydatki na wynagrodzenia są nieistotne w kontekście występowania zagrożenia fiskalnego j.s.t., jednak są częstym celem działań w ramach prowadzonej polityki i relacji fiskalnych pomiędzy rządem a samorządem terytorialnym. Warto dodać, że w Polsce j.s.t. także dokonują restrukturyzacji zatrudnienia, jak to przeanalizowałem klasyfikując działania naprawcze, w tym wprowadzają jego redukcję w urzędach i jednostkach powiązanych organizacyjnie.

Dodatkowo zweryfikowałem, że korzystne jest zastosowanie modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych z założeniem częściowo proporcjonalnych szans (modeli częściowo proporcjonalnych szans) dla każdego z badanych lat. Przeprowadzone testy statystyczne Branta wykazały, że oddziaływanie zmiany niektórych czynników na szansę przejścia j.s.t. do wyższej kategorii (mniejszy stan zagrożenia fiskalnego) różni się w zależności od aktualnie zajmowanej kategorii poziomu zagrożenia. Natomiast parametry strukturalne dla

innych zmiennych są takie same bez względu na zajmowaną pozycję j.s.t. w tym rankingu. Przykładowo w 2019 roku wzrost udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem o 1 p.p. wpływał na poprawę szansy przejścia gminy bądź m.n.p.p. do wyższej kategorii, mówiącej o mniejszym poziomie zagrożenia fiskalnego, o 23,46%, *ceteris paribus*, bez względu na aktualnie zajmowaną pozycję w tym zestawieniu. Z kolei wzrost udziału wydatków na obsługę długu w wydatkach bieżących w większym stopniu zmniejszał szansę na przekroczenie poziomu bardzo wysokiego zagrożenia fiskalnego aniżeli poziomu umiarkowanego zagrożenia fiskalnego, *ceteris paribus*. Natomiast w przypadku szansy przekroczenia poziomu niskiego zagrożenia fiskalnego oddziaływanie tej zmiennej nie było statystycznie istotne. Wykazałem więc, że ograniczanie kosztów obsługi długu jest ważnym działaniem przede wszystkim w jednostkach w trudnej sytuacji finansowej, która determinuje ich bardzo wysokie narażenie na zagrożenie fiskalne. Poza tym wzrost pokrycia wydatków na edukację przez część oświatową subwencji ogólnej o 1 p.p. zwiększał szansę na przekroczenie wysokiego poziomu zagrożenia fiskalnego o 3,79%, a w przypadku przekroczenia poziomu umiarkowanego oraz niskiego zmniejszał tę szansę odpowiednio o 2,73% i 4,77%, *ceteris paribus*. Wynika z tego, że dla jednostek najbardziej narażonych na wystąpienie analizowanego zjawiska mniejsze pokrycie wydatków na edukację przez część oświatową subwencji ogólnej ogranicza je w przewyciężeniu tego zagrożenia, natomiast bardziej zamożne gminy posiadają zdolność do zwiększania finansowania oświaty z dochodów własnych, z uwagi na ich wysoki udział w dochodach ogółem, tj. większy potencjał finansowy oraz większą samodzielność finansową. Stąd część oświatowa subwencji ogólnej w mniejszym stopniu pokrywa ich wydatki na edukację. Potwierdza to również, **dokonana przeze mnie klasyfikacja czynników, które doprowadziły w Polsce do konieczności wdrożenia programów postępowania naprawczego**. Wskazałem bowiem, że przyczyniały się do tego rosnące wydatki na oświatę przy zmniejszającym się ich pokryciu przez część oświatową subwencji ogólnej. Ponadto przedstawiłem, że w latach 2004-2019 subwencja ta w większym stopniu finansowała wydatki na edukację w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich w stosunku do gmin miejskich. Zatem jednostki te, przy ich mniejszej zdolności do generowania dochodów własnych, w tym przede wszystkim dochodów z podatku od nieruchomości, były w większym stopniu narażone na negatywne konsekwencje utraty subwencji oświatowej, na co wskazały również wyniki moich badań empirycznych (modele regresji logistycznej).

Z kolei do istotnych zewnętrznych predyktorów zagrożenia fiskalnego j.s.t., w każdym z analizowanych lat, zidentyfikowanych przeprowadzonymi badaniami empirycznymi zaliczono: liczbę osób bezrobotnych w relacji do liczby mieszkańców (miernik bezrobocia),

liczbę podmiotów gospodarczych na jednego mieszkańca (miernik przedsiębiorczości), typ administracyjny j.s.t. (miejski, miejsko-wiejski, wiejski) oraz lokalizację w funkcjonującym układzie województw. W 2011 roku swoją istotność statystyczną wykazywała również struktura demograficzna mierzona udziałem osób w wieku produkcyjnym. Z analizy parametrów strukturalnych oszacowanych modeli wynika, że także siła oddziaływania tych predyktorów o charakterze zewnętrznym może być różna z uwagi na posiadany poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t. Przykładowo w modelu dla 2011 roku na zmienną charakteryzującą typ administracyjny nie zostało nałożone, w wyniku przeprowadzenia testu Branta, założenie proporcjonalnych szans. Stąd typ administracyjny: wiejski bądź miejsko-wiejski, w stosunku do jednostek o charakterze miejskim (gmin miejskich wraz z m.n.p.p.), w największym stopniu zmniejszał szansę na przekroczenie poziomu wysokiego zagrożenia fiskalnego aniżeli poziomu umiarkowanego, przy pozostałych czynnikach niezmiennych. W przypadku przekroczenia poziomu niskiego zagrożenia fiskalnego oddziaływanie tej zmiennej nie było statystycznie istotne. Na podstawie tego można wnioskować, że gminom wiejskim bądź miejsko-wiejskim było trudniej, w stosunku do samorządów miejskich, zmniejszyć swój poziom narażenia na badane zjawisko, jeżeli już należały do kategorii świadczącej o jego wysokim poziomie. **Wykazałem zatem, że ewentualne działania naprawcze, zarówno o charakterze systemowym, jak i podejmowanym indywidualnie przez daną jednostkę, powinny być dostosowane do jej typu administracyjnego oraz lokalizacji** w określonym układzie przestrzennym. Wynika to m.in. z odmiennego potencjału finansowego oraz struktury, wielkości i elastyczności wydatków poszczególnych rodzajów j.s.t., jak również możliwości absorpcji środków unijnych, co przedstawiłem w tej pracy.

Ponadto pozytywnie zweryfikowano czwartą hipotezę szczegółową (H4), według której wzrost znaczenia dochodów własnych nie jest warunkiem wystarczającym do ograniczania zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu, gdyż ważna jest także ich struktura. W Polsce na dochody własne gmin i m.n.p.p. (w szerszym ujęciu) w największym stopniu oddziałują ich dwie kategorie, tj. wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz dochody z podatku od nieruchomości. Jednocześnie w różny sposób reagują one na zmianę koniunktury gospodarczej, co wynika z dokonanego w monografii przeglądu literatury oraz badań własnych. W konsekwencji, dochody z PIT są silnie związane z sytuacją gospodarczą w kraju i regionie, podczas gdy dochody z podatku od nieruchomości są mniej podatne na zjawiska o charakterze makroekonomicznym. Poza tym z przeprowadzonych badań empirycznych wynika, że w gminach i m.n.p.p. wzrost udziału podatku od nieruchomości w dochodach ogółem zwiększał szansę na ograniczenie zagrożenia

fiskalnego, zaś wzrost udziału wpływów z PIT w dochodach własnych obniżał tę szansę. Wykazałem również, że wzrost liczby bezrobotnych w relacji do liczby mieszkańców zmniejszał szansę na poprawę poziomu wskaźnika zagrożenia fiskalnego w analizowanych latach, przez co jednostka była bardziej podatna na negatywne konsekwencje tego zagrożenia. Wzrost bezrobocia ogranicza bowiem zdolności danej gminy bądź m.n.p.p. do pozyskiwania dodatkowych dochodów z PIT, a ponadto pojawia się presja na wzrost wydatków związanych z koniecznością udzielania wsparcia o charakterze socjalnym. W takich okolicznościach dochodzi do zmiany struktury wydatków, a w szczególności do zwiększenia wydatków bieżących, co negatywnie oddziałuje na zdolność do generowania nadwyżki operacyjnej. Wzrost tej nadwyżki w relacji do dochodów ogółem jest kolejnym czynnikiem oddziałującym na wzrost szansy ograniczenia zagrożenia fiskalnego j.s.t. Poziom tego zagrożenia może być również ograniczany przez wzrost liczby podmiotów gospodarczych na jednego mieszkańca. Pojawia się w ten sposób możliwość pozyskania dodatkowych dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz z podatku od nieruchomości w wyniku stosowania wyższych stawek dla przedmiotów opodatkowania związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, jak również z tytułu udziału w PIT w wyniku zwiększenia liczby osób pracujących. Stąd uwarunkowania te należy uwzględniać w procesie tworzenia systemowych instrumentów ograniczania zagrożenia j.s.t., w tym różnorodnych planów rozwoju o charakterze długookresowym. Warto dodać, że wśród przyczyn wprowadzania programów postępowania naprawczego w Polsce wskazano likwidację strategicznego podmiotu na terenie jednostki. Zatem zdarzenie (rysunek 1) polegające na zaprzestaniu działalności istotnych dla regionów przedsiębiorstw, może być przyczyną analizowanego tu zagrożenia. Poza tym ważnym czynnikiem wpływającym na ograniczanie zagrożenia fiskalnego j.s.t. jest zdolność do pozyskiwania dochodów z majątku, jak również środków o charakterze bezzwrotnym, do których należą wspomniane środki unijne. Reasumując, można stwierdzić, że jednostki, które w większym stopniu uzależniają swoje dochody własne od wpływów z PIT, stają się bardziej podatne na ich spadek wywołany przez czynniki zewnętrzne, w tym o charakterze nagłym i nieoczekiwanym. Z kolei w jednostkach dążących do wzrostu znaczenia podatku od nieruchomości osiąga się mniejsze narażenie na wystąpienie zagrożenia fiskalnego. W ten sposób stabilizuje się ich dochody i zmniejsza się podatność na czynniki będące poza bezpośrednim wpływem władz lokalnych. Wzrost ten można również osiągać przez racjonalizację wprowadzanych preferencji podatkowych w podatkach lokalnych, wśród których występuje wiele, przeanalizowanych przeze mnie nieprawidłowości. Zwiększenie podatku od nieruchomości ogranicza również opisany w

monografii tzw. czynnik ryzyka, mówiący o zdolności dostosowania dochodów na wypadek wzrostu wydatków bieżących, szczególnie w przypadku zdarzeń nadzwyczajnych.

Z kolei ostatnia z postawionych hipotez szczegółowych (H5), w której wyrażono przypuszczenie, że wzmożona aktywność inwestycyjna ogranicza zagrożenie fiskalne j.s.t., ponieważ przyspiesza kreowanie majątku wykorzystywanego w procesie gromadzenia dochodów i świadczenia usług publicznych, została sfalsyfikowana (wyniki badań nie potwierdziły jej prawdziwości). Nie oznacza to jednak, że inwestycje gmin i m.n.p.p. nie są korzystne dla ich rozwoju. Wręcz przeciwnie, stanowią podstawę wzrostu gospodarczego na danym obszarze. Jednakże w Polsce wiele jednostek, które wprowadziły programy postępowania naprawczego, wskazywały „rozmach inwestycyjny” jako przyczynę pojawienia się problemów finansowych doprowadzających do naruszenia reguł fiskalnych. Szacując modele regresji logistycznej wykazałem, że wzrost udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem zmniejszał szanse badanych jednostek na ograniczenie poziomu zagrożenia fiskalnego. Ponadto wzrost długu w przeliczeniu na jednego mieszkańca oraz kosztów jego obsługi w relacji do dochodów bieżących również zmniejszał szanse na przejście do kategorii charakteryzującej mniejszy poziom badanego zagrożenia, zaś wzrost znaczenia środków bezzwrotnych oraz nadwyżki operacyjnej zwiększał szanse na to przejście. U podstaw problemu „rozmachu inwestycyjnego” leży zatem niedostosowanie struktury finansowania inwestycji do posiadanego potencjału finansowego. Wzmożona aktywność inwestycyjna powinna wynikać ze wzrostu zdolności do finansowania inwestycji, w tym z aktywności władz lokalnych w pozyskiwaniu dodatkowych środków i poprawy poziomu samodzielności finansowej wynikającej ze wzrostu dochodów z podatku od nieruchomości, które stabilizują jej wpływy budżetowe. Poza tym w procesie konstrukcji modeli regresji logistycznej relacja wielkości dochodów ogółem do posiadanego majątku nie wykazała statystycznej istotności w kontekście analizowanego zagrożenia. Jednocześnie rezultatem wzmożonej aktywności inwestycyjnej może być skokowy wzrost wydatków bieżących, które nie zostaną w wystarczającym stopniu pokryte przez wzrost dochodów bieżących. Stąd może dojść do utraty zdolności do generowania nadwyżki operacyjnej i ryzyka niezachowania reguł fiskalnych. Ważny staje się więc rodzaj realizowanych inwestycji. Warto nadmienić, że w Polsce jednym z uwarunkowań wprowadzanych programów postępowania naprawczego jest zakaz podejmowania nowych inwestycji finansowanych kredytem, pożyczką lub emisją papierów wartościowych. Prawodawca uwzględnił możliwy negatywny wpływ opisywanej wzmożonej aktywności inwestycyjnej w procesie naprawy finansów zagrożonych fiskalnie j.s.t.

4.1.6. Wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse

Przeprowadzone badania wpisują się w problematykę bezpieczeństwa finansów publicznych i stabilności fiskalnej. Zaprezentowana praca stanowi oryginalne opracowanie naukowe na tle literatury krajowej i zagranicznej. Wkład monografii w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse przejawia się w osiągnięciach naukowych, przenikających się w trzech wymiarach:

1. W wymiarze teoretycznym, tj.:

- a) Usystematyzowanie wiedzy na temat problematyki zagrożenia fiskalnego sektora finansów publicznych i jednostek samorządu terytorialnego (j.s.t.);
- b) Przedstawienie autorskiej definicji zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- c) Przedstawienie istoty i złożoności zagrożenia fiskalnego j.s.t. w kontekście badań nad bezpieczeństwem finansów publicznych i stabilnością fiskalną;
- d) Określenie i sklasyfikowanie typów zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- e) Usystematyzowanie płaszczyzn zagrożenia fiskalnego j.s.t. i jego determinant jako czynników ryzyka;
- f) Określenie czynników determinujących zagrożenie fiskalne j.s.t., na które mogą oddziaływać decyzje lokalnych władz publicznych oraz tych uzależnionych od decyzji organów władzy szczebla centralnego;
- g) Przedstawienie i uporządkowanie systemowych rozwiązań ograniczania zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- h) Określenie i sklasyfikowanie czynników odpowiedzialnych za kształtowanie się zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- i) Dokonanie analizy i usystematyzowanie działań naprawczych możliwych do wprowadzenia w celu przeciwdziałania zagrożeniu fiskalnemu j.s.t.;
- j) Przedstawienie systemowych założeń projektowania skutecznych rozwiązań ograniczania zagrożenia fiskalnego j.s.t.;

2. W wymiarze metodycznym, tj.:

- a) Zaprojektowanie metodyki pomiaru i identyfikacji czynników ryzyka zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- b) Zaproponowanie autorskiego wskaźnika pomiaru i oceny stopnia zagrożenia fiskalnego j.s.t., który, z uwagi na swoją konstrukcję, może być zastosowany w badaniach prowadzonych w określonym kraju i w porównaniach międzynarodowych (z uwagi na dostępność wymaganych danych w bazach OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) i Eurostatu);

- c) Potwierdzenie słuszności doboru cech reprezentujących określoną płaszczyznę zagrożenia fiskalnego j.s.t. w konstrukcji miernika syntetycznego w celu właściwego odwzorowania wielowymiarowego charakteru tego zjawiska;
- d) Wyznaczenie stanów zagrożenia fiskalnego j.s.t. w skali wielostopniowej i zaproponowanie metody klasyfikacji tych jednostek;
- e) Opracowanie teoretycznego modelu pomiaru i oceny zagrożenia fiskalnego, który uwzględnia różnorodne płaszczyzny funkcjonowania j.s.t. o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym, uwzględniając typ jednostki i lokalizację;
- f) Zidentyfikowanie potrzeby uwzględnienia możliwości zmiany oddziaływania czynników ryzyka z uwagi na aktualnie posiadany stan zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- g) Wykazanie możliwości zmian siły i istotności predyktorów zagrożenia fiskalnego w czasie;
- h) Potwierdzenie słuszności stosowania modeli częściowo proporcjonalnych szans do badania zagrożenia fiskalnego j.s.t. w warunkach szacowania modeli logitowych wielomianowych uporządkowanych.

3. W wymiarze empirycznym, tj.:

- a) Pomiar poziomu zagrożenia fiskalnego gmin i miast na prawach powiatu w Polsce;
- b) Identyfikacja siły i kierunku oddziaływania czynników ryzyka na osiągnięcie określonego stanu zagrożenia fiskalnego j.s.t.;
- c) Określenie mechanizmu wpływu struktury dochodów własnych oraz wzmożonej aktywności inwestycyjnej na poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t.
- d) Identyfikacja znaczenia wielkości zadłużenia i nierównowagi fiskalnej na zagrożenie fiskalne j.s.t.

Wyniki przeprowadzonych badań posiadają również **wymiar aplikacyjny**. Wskazują bowiem na czynniki ryzyka narastania zagrożenia fiskalnego j.s.t., co może przyczynić się do jego uwzględnienia w procesie projektowania zmian przepisów prawa oraz planowania budżetowego na szczeblu lokalnym i centralnym. W tym drugim przypadku chodzi przykładowo o decyzje w zakresie wielkości i podziału części oświatowej subwencji ogólnej w relacji do funkcjonujących zadań oświatowych według poszczególnych typów gmin. Badania mogą również weryfikować zasadność podejmowania określonych działań przez władze lokalne, w tym decyzji o charakterze restrukturyzacyjnym. Wykorzystując zaproponowaną tu metodykę badania zagrożenia fiskalnego j.s.t. można tworzyć ranking takich jednostek. Z uwagi na brak definicji prawnej „zagrożenia realizacji zadań publicznych”, jako jednej z przesłanek wprowadzania programów postępowania naprawczego w Polsce, stworzenie takiego rankingu obiektywizuje tę przesłankę i zarazem decyzję organu kontroli i nadzoru.

Badania zawarte w omawianej monografii mogą również służyć instytucjom kontroli i nadzoru do weryfikowania przedkładanych im programom postępowania naprawczego, które mają na celu przywrócenie zdolności jednostki do zachowywania funkcjonujących reguł fiskalnych (wymiar zagrożenia fiskalnego budżetu - *budgetary fiscal distress*) oraz ograniczenia zagrożenia realizacji zadań publicznych (wymiar zagrożenia fiskalnego mieszkańca - *citizen fiscal distress*), na które to niebezpieczeństwa wskazują przepisy prawa w Polsce.

4.2. Pozostałe obszary badawcze i osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse

Od początku pracy naukowej moje zainteresowania badawcze koncentrowały się na zagadnieniach związanych z finansami publicznymi, w tym w szczególności z finansami samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem ich funkcjonowania w ujęciu krajowym i międzynarodowym.

W okresie przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii prowadzone przeze mnie badania naukowe dotyczyły głównie problemów finansowania rozwoju regionalnego ze środków Unii Europejskiej, czego zwieńczeniem była praca doktorska, opublikowana następnie w formie monografii naukowej, pt. „Finansowanie polityki regionalnej w Republice Irlandii i w Wielkiej Brytanii”.

Następnie, po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych moje zainteresowania badawcze skoncentrowały się wokół finansów samorządu terytorialnego, w ramach powiązanych ze sobą i spójnych obszarów badawczych:

- 1) Zadłużenie i nierównowaga fiskalna jednostek samorządu terytorialnego w ujęciu krajowym i międzynarodowym;
- 2) Samorządowa gospodarka finansowa w warunkach decentralizacji fiskalnej;
- 3) Finansowe aspekty funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w sytuacjach kryzysowych;
- 4) Inne publikacje.

Obszar badawczy 1: Zadłużenie i nierównowaga fiskalna jednostek samorządu terytorialnego w ujęciu krajowym i międzynarodowym

W ramach pierwszego obszaru badawczego najważniejsze wyniki moich badań zostały opublikowane przede wszystkim w następujących pracach naukowych:

- 1.1 Galiński, P. (2023), Key debt drivers of local governments: empirical evidence on municipalities in Poland, *Lex Localis-Journal of Local Self-Government*, vol. 21, nr 3, s. 591-618. DOI:10.4335/21.3.591-618(2023)

(Impact Factor = 0,4; czasopismo indeksowane m.in. w bazach Web of Science i Scopus; 140 pkt. wg. wykazu MEiN).

- 1.2 Galiński, P. (2023), Determinants of debt for local governments in Europe - panel data research, *Forum Scientiae Oeconomia*, 2023, vol. 11, nr 2, s. 69-86. DOI:10.23762/FSO_VOL11_NO2_3 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie Scopus; 100 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 1.3 Galiński, P. (2023), Fiscal Balance Factors of the Local Government: Panel Data Evidence from OECD Countries, *Ekonomia Międzynarodowa*, 41, s. 38-67. DOI:10.18778/2082-4440.41.03 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie ERIH plus, 70 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 1.4 Galiński P. (2023), Impact of fiscal and non-fiscal factors on the municipal debt: the case of Wielkopolska region in Poland, *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie*, 2023, nr 175, s. 111-136. DOI:10.29119/1641-3466.2023.175.8 (100 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 1.5 Galiński P. (2021), Determinants of budget balance in local government in the process of achieving fiscal sustainability - evidence from Poland. W: *Proceedings of the 38th International Business Information Management Association (IBIMA)*, 23-24 November 2021, Seville, Spain: Innovation management and sustainable economic development in the era of global pandemic / Soliman Khalid S. (red.), International Business Information Management Association, s. 3958-3965, ISBN 978-0-9998551-7-1 (70 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 1.6 Galiński P. (2018), Uwarunkowania wykorzystywania niestandardowych instrumentów finansowania potrzeb budżetowych przez jednostki samorządu terytorialnego, *Zarządzanie i Finanse*, vol. 16, nr 3/1, s. 133-142.
- 1.7 Galiński P. (2018), Uwarunkowania oceny zdolności kredytowej jednostek samorządu terytorialnego, *Finanse Komunalne*, vol. 25, nr 6, s. 16-23.
- 1.8 Galiński P. (2017), Limitowanie długu jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, *Zarządzanie i Finanse*, vol. 15, nr 2/2, s. 19-31.
- 1.9 Galiński P. (2015), Determinants of debt limits in local governments: case of Poland, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, vol. 213, s. 376-382. DOI:10.1016/j.sbspro.2015.11.554 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie Web of Science, 15 pkt. wg. wykazu MNiSW).
- 1.10 Galiński P. (2015), Approaches to debt limits in local government: an international perspective and an evolution of the system in Poland W: *Актуальные проблемы развития современного общества: свежий взгляд и новые решения: материалы международной научно-практической конференции*, И. Г. Лурье (д.п.н.), Калининградский филиал Российского университета кооперации, Калининградский филиал Международного университета в Москве, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna, Калининград, s. 64-73, ISBN 978-5-904009-30-4.
- 1.11 Galiński P. (2014), The meaning of municipal bonds for local governments in Poland, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 325, s. 41-51.
- 1.12 Galiński P. (2013), Development of the municipal bond market in Poland after 1989, *Ekonomika*, vol. 92(2), s. 122-136.
- 1.13 Galiński P. (2012), Kredyty i pożyczki dla jednostek samorządu terytorialnego w Polsce - stan i perspektywy rozwoju, *Zeszyty Naukowe. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 50, s. 617-626.
- 1.14 Galiński P. (2009), Zaciąganie długu przez przedsiębiorstwa komunalne w formie emisji obligacji przychodowych, *Finanse Komunalne*, vol. 16, nr 12, s. 34-44.

W powyższym obszarze badawczym moje badania naukowe koncentrowały się przede wszystkim na systematyzacji wiedzy oraz analizie krajowej i międzynarodowej literatury przedmiotu dotyczącej uwarunkowań kształtowania się długu i salda budżetowego w j.s.t., w tym reguł fiskalnych, oraz identyfikacji czynników wpływających na wielkość tych kategorii w Polsce i na świecie. Omówiłem również problemy nierównowagi fiskalnej w nurcie ekonomii neoklasycznej, keynesowskiej oraz podejścia ricardiańskiego [1.3]. Przeprowadzone badania empiryczne zrealizowałem wykorzystując statyczne i dynamiczne modele ekonometryczne dla danych panelowych (dla okresu 2010-2021) [1.1-1.4] oraz modele regresji dla szeregów czasowych (dla okresu 1995-2019) [1.5]. Ważnym aspektem tych badań było oszacowanie modeli ekonometrycznych dla grupy państw (kraje Europy oraz państwa OECD, [1.2, 1.3]), oraz Polski [1.1] i j.s.t. funkcjonujących w określonym województwie [1.4]. Różnorodne

podejścia pozwoliły mi na zweryfikowanie stabilności uzyskanych wyników badań (ang. *robustness check*), z uwagi na dobór różnych metod badań i ich zakresu bądź wykorzystanie odmiennych wskaźników charakteryzujących analizowany obszar. Potwierdziłem, że w Polsce kształtowanie się zadłużenia j.s.t. wynikało z czynników o charakterze finansowym, gospodarczym, społecznym, politycznym i instytucjonalnym [1.1]. Na wzrost wskaźnika zadłużenia (analizowanego poprzez ocenę relacji wielkości zadłużenia do dochodów ogółem) oddziaływała wyższa aktywność inwestycyjna oraz, związana z tym, intensyfikacja wykorzystania środków unijnych. Potwierdziłem zatem diagnozy innych autorów (Medve-Bálint & Bohle 2016, s. 22; Poniatowicz 2010, s. 38). Ponadto na wzrost zadłużenia negatywnie oddziaływało usztywnienie strony wydatkowej budżetu j.s.t. w postaci wzrostu znaczenia wydatków bieżących na wynagrodzenia i pochodne. Dodatkowo, badając sektor samorządu terytorialnego w krajach Europy [1.2] wykazałem, że na wzrost zadłużenia wpływa wzrost poziomu decentralizacji, wzrost znaczenia wydatków na: edukację, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, oraz wyższy poziom ponoszonych wydatków inwestycyjnych. Dlatego ważne jest przestrzeganie, jak podkreślałem [1.5], zasady adekwatności w procesie przekazywania zadań publicznych do realizacji przez j.s.t. Z kolei w państwach, w których rosło znaczenie wydatków sektora samorządu terytorialnego w obszarze gospodarki i w obszarze mieszkalnictwa odnotowano niższe poziomy zadłużenia samorządu terytorialnego. Stąd wskazywałem, że istotne staje się przekazywanie j.s.t. instrumentów kreowania polityki gospodarczej, w tym dotyczących rozwoju mieszkalnictwa w celu poprawy wydajności fiskalnej określonych źródeł dochodów podatkowych, np. dochodów z podatku od nieruchomości, które wykazują mniejszą podatność na zmiany cyklu koniunkturalnego. Określiłem także związki pomiędzy poziomem zadłużenia a znaczeniem wpływów z: PIT, CIT i podatku od nieruchomości w budżetach tych jednostek [1.4]. Jeżeli zaś chodzi o czynniki dotyczące mikrootoczenia j.s.t. to wzrost zadłużenia był związany z: (a) wzrostem stopy bezrobocia, (b) spadkiem przedsiębiorczości (mierzonej liczbą przedsiębiorstw na mieszkańca bądź liczbą przedsiębiorstw na km²), (c) ewentualnym wzrostem populacji i urbanizacji danego obszaru oddziałujących na wielkość i zakres realizowanych usług publicznych, (d) określonymi zmianami w strukturze ludności, a nawet (e) wzrostem liczby uczniów na oddział szkolny wpływającej na wielkość wydatków na edukację, które w Polsce nie są w pełni pokrywane ze środków części oświatowej subwencji ogólnej.

Zweryfikowałem również związki pomiędzy wielkością zadłużenia bądź równowagą fiskalną a wyborami samorządowymi (wybory te oddziaływały na wzrost zadłużenia bądź pogorszenie salda budżetowego), przez co potwierdziłem w tych obszarach występowanie

zjawiska politycznego cyklu budżetowego, zarówno w Polsce [1.1, 1.5], jak i w krajach OECD [1.3]. Na wielkość długu i równowagę fiskalną wpływały również uwarunkowania makroekonomiczne, w tym wysokość stóp procentowych i tempo wzrostu gospodarczego oraz skutki wystąpienia globalnego kryzysu gospodarczego z 2007 roku [1.1, 1.5]. Wykazałem również, że uzasadnione było wprowadzenie w Polsce indywidualnego wskaźnika zadłużenia z punktu widzenia czynników determinujących przyrost długu [1.9].

W artykule dotyczącym równowagi fiskalnej sektora samorządu terytorialnego w krajach OECD [1.3] przedstawiłem związki tej równowagi ze stabilnością fiskalną, zagrożeniem fiskalnym oraz odpornością finansową. W badaniach empirycznych, oprócz modeli panelowych z efektami stałymi i z efektami losowymi oraz dynamicznych modeli panelowych (GMM), zastosowałem nowatorskie podejście polegające na wykorzystaniu kwantylowej regresji panelowej z efektami stałymi (Machado & Santos Silva 2019). Dzięki temu zbadałem wpływ czynników ryzyka na nierównowagę fiskalną, uwzględniając odmienną siłę wpływu tych czynników na różnych poziomach tej nierównowagi w analizowanych państwach. Zidentyfikowałem w ten sposób dodatkowo istotne statystycznie związki pomiędzy poziomem korupcji a wielkością salda budżetowego w relacji do PKB w krajach OECD. Wyniki tych badań ujawniły, że przeciwdziałanie korupcji wpływa istotnie statystycznie na poprawę wielkości salda budżetowego w relacji do PKB w sektorze samorządu terytorialnego w państwach, w których obserwuje się większą nierównowagę fiskalną tego sektora. Zatem jedną z systemowych płaszczyzn wychodzenia takich państw z większej bądź chronicznej nierównowagi fiskalnej analizowanego szczebla władzy publicznej jest uszczelnienie systemu gromadzenia dochodów i wydatkowania środków publicznych w kontekście pojawiających się nieprawidłowości i nadużyć (wątek ten podejmowałem w dalej opisanym drugim obszarze badawczym) bądź ograniczanie zjawiska ukrywania długu. Dodatkowo zidentyfikowałem tu różnice pomiędzy krajami Europy Środkowo-Wschodniej i pozostałymi państwami OECD pod względem rozkładu badanego salda budżetowego sektora samorządu terytorialnego w PKB w latach 2007-2021. Ujawniłem w ten sposób silniejszy wpływ globalnego kryzysu finansowego na nierównowagę fiskalną w samorządzie terytorialnym w 2009 roku w krajach Europy Środkowo-Wschodniej w stosunku do pozostałych państw OECD, jak również oddziaływanie tego kryzysu na saldo budżetowe szczebla samorządu terytorialnego w Polsce [1.5]. Wykazałem również zagrożenie wynikające ze zjawiska chronicznego deficytu (ang. *chronic deficit*) na stabilność finansów samorządu terytorialnego, zarówno w Polsce [1.5], jak i w krajach OECD [1.3].

Ważną częścią zrealizowanych w tym obszarze badań było również zidentyfikowanie przestrzennych związków w poziomie zadłużenia pomiędzy gminami w Polsce [1.1], oraz w określonym województwie [1.4]. Wykorzystując statystyki I Morana oraz LISA wykazałem, że w Polsce bliskość geograficzna określonych gmin oddziałuje na kształtowanie się w tych gminach wielkości zadłużenia w relacji do dochodów ogółem. Występuje słaby lecz statystycznie istotny związek dodatni, mówiący o tym, że wysoka/niska wartość tego wskaźnika w danej gminie wpływa na wysoki/niski poziom zadłużenia w jednostkach sąsiadujących. Takie relacje oznaczają większe ryzyko pojawienia się efektu rozprzestrzeniania się (ang. *spillover effect*) negatywnych efektów pewnych decyzji i działań podjętych w określonych jednostkach na jednostki sąsiadujące. Wynika to przykładowo z powiązania strony wydatkowej budżetu j.s.t. poprzez wspólne realizowanie zadań bieżących i wydatków majątkowych, np. w obszarze inwestycji infrastrukturalnych i utrzymania powstałej infrastruktury, jak również z oddziaływania sytuacji gospodarczej w danej gminie na sytuację jednostki sąsiadującej (np. zaprzestanie działalności przedsiębiorstwa, w którym byli zatrudnieni mieszkańcy ościennych gmin).

W pierwszym obszarze badawczym zrealizowałem również prace dotyczące analizy podejść służących kontrolowaniu długu i deficytu na szczeblu samorządu terytorialnego [1.8-1.10], aspektów zjawiska ukrywania długu [1.6], oraz zakresu oceny zdolności kredytowej tych jednostek [1.5] i analizy wielkości wykorzystywanych tu wskaźników finansowych w Polsce. Wskazałem, że na poprawę tej zdolności oddziałują decyzje organów władzy szczebla centralnego oraz działania władz lokalnych w obszarze finansów i rozwoju lokalnej gospodarki. Zidentyfikowałem, które typy gmin [1.6] są podatne na zjawisko ukrywania długu z uwagi na ich sytuację finansową i wskazywałem na oddziaływanie tego ukrywania na ryzyko funkcjonowania j.s.t., zaburzenie procesu planowania budżetowego i bezpieczeństwo finansów samorządu terytorialnego.

Ważną częścią badań w pierwszym obszarze badawczym były również opublikowane artykuły dotyczące rozwoju i dostępności instrumentów zaciągania długu przez j.s.t. w Polsce [1.11-1.14], szczególnie w bezpośrednim okresie po wystąpieniu globalnego kryzysu finansowego. Zidentyfikowałem uwarunkowania dostępności kredytów i pożyczek dla j.s.t., możliwości emisji obligacji komunalnych oraz aspekty oceny ryzyka determinujące koszty obsługi długu i jego postrzeganie przez banki komercyjne. Wskazałem na związki pomiędzy dostępnością do tych instrumentów a potrzebami w zakresie finansowania aktywności inwestycyjnej oraz pokrycia wkładu własnego w ramach projektów i programów unijnych.

Reasumując, w pierwszym obszarze badawczym do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse należy zaliczyć:

- przegląd i analizę krajowego i zagranicznego dorobku literatury w zakresie uwarunkowań zaciągania długu i równowagi fiskalnej w j.s.t.;
- identyfikację czynników o charakterze ekonomicznym, finansowym, społecznym, politycznym i instytucjonalnym oddziałujących na wielkość zadłużenia i nierównowagi fiskalnej j.s.t.;
- określenie kierunku wpływu finansowych i pozafinansowych czynników oddziałujących na wielkość długu i salda budżetowego;
- zidentyfikowanie znaczenia, siły i kierunku wpływu powiązań przestrzennych pomiędzy gminami w Polsce na wielkość ich zadłużenia;
- zastosowanie nowatorskich metod ekonometrycznych w celu identyfikacji czynników oddziałujących na nierównowagę fiskalną;
- analizę i ocenę instrumentów przyczyniających się do ukrywania długu w j.s.t. oraz identyfikację podatności poszczególnych typów gmin na to zachowanie;
- analizę i ocenę czynników determinujących zdolność kredytową j.s.t. w Polsce;
- identyfikację czynników oddziałujących na rozwój określonych instrumentów dłużnych.

Obszar badawczy 2: Samorządowa gospodarka finansowa w warunkach decentralizacji fiskalnej

W badaniach nad samorządową gospodarką finansową w warunkach decentralizacji fiskalnej realizowałem swoje prace w ramach dwóch głównych nurtów, tj.:

- 1) Decentralizacja fiskalna i uwarunkowania samodzielności finansowej j.s.t.;
- 2) Płynności finansowa j.s.t.

Wyniki badań w ramach pierwszego nurtu, tj. Decentralizacja fiskalna i uwarunkowania samodzielności finansowej j.s.t., zawarłem m.in. w następujących publikacjach:

- 2.1 Galiński, P. (2023), Determinants of the expenditure side of environmental federalism – panel data research on countries in Europe, *Economics and Environment*, vol. 86, no. 3, s. 63-88; DOI:10.34659/eis.2023.86.3.601 (Impact Factor = 0,4; czasopismo indeksowane m.in. w bazach Web of Science i Scopus; 100 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 2.2 Galiński P., & Jackowska B. (2023), Determinanty samodzielności finansowej powiatów, *Wiadomości Statystyczne*, vol. 68, nr 7, s. 1-24. DOI:10.59139/ws.2023.07.1 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie ERIH plus, 70 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 2.3 Galiński P. (2020), Kompetencje samorządowych organów podatkowych jako element samodzielności samorządu terytorialnego – uwarunkowania i dysfunkcje, *Finanse Komunalne*, nr 5, s. 33-47.
- 2.4 Galiński P. (2011), Analiza samodzielności dochodowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2000-2010, *Finanse Komunalne*, vol. 18, nr 6, s. 20-30.
- 2.5 Galiński P. (2009), Samodzielność wydatkowa samorządu terytorialnego - determinanty i mierniki oceny, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 39, t. 2, s. 50-58.

Podjęta w artykule [2.1] tematyka federalizmu środowiskowego wynikała z moich zainteresowań naukowych i zdobytego wcześniej wykształcenia (ukończyłem również wskazane w pkt. 2.1. Studia Podyplomowe Auditingu Ekologicznego) oraz z rozpoznanego niedostatku badań teoretycznych i empirycznych odnoszących się do tych kwestii. Dlatego przedstawiłem istotę federalizmu środowiskowego w nurcie badań nad federalizmem fiskalnym oraz możliwości pomiaru zakresu strony wydatkowej federalizmu środowiskowego i jej determinant w ujęciu międzynarodowym. Zweryfikowałem pozytywnie hipotezę badawczą mówiącą o tym, że stabilna sytuacja fiskalna samorządu terytorialnego i wynikająca z niej stabilność finansowa pogłębia stronę wydatkową federalizmu środowiskowego, uwzględniając w badaniach empirycznych wielkość populacji i jej strukturę, wielkość gospodarki oraz emitowane tam zanieczyszczenia. Z moich badań wynika, że unikanie przez samorządy terytorialne deficytów budżetowych i wzrostu zadłużenia przyczynia się do poszerzenia zakresu strony wydatkowej federalizmu środowiskowego, który może prowadzić do poprawy efektywności wydatkowania środków publicznych w obszarze ochrony środowiska. Zidentyfikowałem również brak różnic pomiędzy krajami bardziej i mniej rozwiniętymi gospodarczo w Europie dotyczących zakresu strony wydatkowej federalizmu środowiskowego.

W ramach badań nad samodzielnością finansową zidentyfikowałem jej determinanty w grupie powiatów ziemskich [2.2]. Odniosłem się również do analizy tej problematyki w kontekście wielkości i struktury dochodów własnych w szerszym i w węższym ujęciu [2.2, 2.4] oraz przeanalizowałem czynniki ograniczające samodzielność w sferze wydatków na tle ich racjonalizacji [2.5]. Zaproponowałem metodykę pomiaru czynników oddziałujących na samodzielność finansową z wykorzystaniem wielomianowej porządkowej regresji logistycznej, według której określa się szansę poprawy tej samodzielności [2.2]. Wyniki moich badań wskazały, że samodzielność finansowa analizowanych j.s.t. zwiększa się wraz ze zwiększaniem się: gęstości zaludnienia, liczby przedsiębiorstw przypadających na mieszkańca, nakładami inwestycyjnymi przedsiębiorstw przypadającymi na mieszkańca oraz ze zmniejszaniem się: stopy bezrobocia, liczby uczniów w szkołach ponadpodstawowych przypadających na mieszkańca, odsetka dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, oraz odsetka osób w wieku poprodukcyjnym. Wyniki tych badań mogą mieć zatem charakter aplikacyjny, bowiem ukazują obszary, na które należy zwrócić szczególną uwagę w procesie formułowania polityki gospodarczej i finansowej oraz strategii rozwoju powiatów. Badania te poprzedziłem przeglądem krajowej i zagranicznej literatury dotyczącej samodzielności finansowej j.s.t. [2.4; 2.5], w tym jej sfery dochodowej i wydatkowej.

Ważnym aspektem zrealizowanych w tym obszarze badań było także określenie dysfunkcji wynikających z samodzielności dochodowej j.s.t. [2.3], które wynikają z przyznanych j.s.t., w następstwie decentralizacji fiskalnej, pewnych kompetencji do samodzielnego kształtowania dochodów podatkowych. Z moich badań wynika, że efektywne władztwo daninowe jest zakłócanie przez określony zbiór nieprawidłowości, głównie w sferze wymierzania oraz pobierania podatków i opłat samorządowych, sprawozdawczości z tym związanej, a zatem w ramach zarządzania i administrowania daninami. Postulowałem, aby wprowadzić określone mechanizmy przyczyniające się do ograniczania zdiagnozowanych nieprawidłowości, w tym zasadę kolegalności [2.3] w procesie podejmowania decyzji w sprawach stosowania preferencji podatkowych, jako jednego z paradygmatów samorządności terytorialnej.

Za istotne publikacje w nurcie badań związanych z decentralizacją fiskalną i uwarunkowaniami samodzielności finansowej j.s.t uważam także następujące pozycje:

- 2.6 Galiński P. (2020), Nieprawidłowości w gromadzeniu dochodów przez jednostki samorządu terytorialnego w kontekście zasad ich finansowania. W: Perspektywa ekonomiczna, finansowa i prawna kreowania wartości w gospodarce, Antonowicz P., Galiński P., Pisarewicz P. (red.), Gdańsk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 107-119, ISBN 978-83-7865-957-0.
- 2.7 Galiński P. (2016), Struktura wydatków gmin w Polsce, Zarządzanie i Finanse, vol. 14, nr 4, s. 89-100.
- 2.8 Galiński P. (2016), Znaczenie subwencji oświatowej w finansowaniu zadań oświatowych w gminach, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 4 (82), cz. 1, s. 711-719.
- 2.9 Galiński P. (2016), Problemy oceny wydatków jednostek samorządu terytorialnego, Acta Elbingensia, vol. 29, nr 2, s. 121-133.
- 2.10 Galiński P. (2015), Stabilność dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych w jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce, Zarządzanie i Finanse, vol. 13, nr 4, cz. 1, s. 5-17.
- 2.11 Galiński P. (2015), Ewolucja finansów samorządu terytorialnego w Republice Irlandii w okresie członkostwa w Unii Europejskiej, Samorząd Terytorialny, vol. 25, nr 5, s. 26-36.
- 2.12 Galiński P. (2014), Significance of tax expenditures for budgets of local governments: the case of Poland, Economic Alternatives, nr 3, s. 56-70.
- 2.13 Galiński P. (2014), Taksonomiczna ocena zdolności gmin do finansowania inwestycji, Finanse Komunalne, vol. 21, nr 6, s. 26-37.
- 2.14 Galiński P. (2014), Znaczenie preferencji podatkowych w podatku od nieruchomości dla budżetów jednostek samorządu terytorialnego, Finanse Komunalne, vol. 21, nr 11, s. 32-40.
- 2.15 Galiński, P. (2013), The accuracy of the budget forecasting in local governments in Poland, Economics and Management, vol. 18, nr 2, s. 218-225. DOI:10.5755/j01.em.18.2.3901.
- 2.16 Galiński P. (2011), Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2000-2009, Zeszyty Naukowe. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 38, s. 61-70.
- 2.17 Galiński P. (2011), Źródła finansowania projektów unijnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, [w:] D. Czykier-Wierzba, M. Jastrzębska (red.) Uwarunkowania absorpcji środków unijnych przez sektor żywnościowy i jednostki samorządu terytorialnego. Analiza i rekomendacje, Transformacja i Rozwój, nr 117, s. 173-196.
- 2.18 Galiński P. (2011), Bariery w pozyskiwaniu i wykorzystywaniu środków unijnych przez jednostki samorządu terytorialnego i rekomendacje działań w celu ich ograniczenia, [w:] D. Czykier-Wierzba, M. Jastrzębska (red.), Uwarunkowania absorpcji środków unijnych przez sektor żywnościowy i jednostki samorządu terytorialnego. Analiza i rekomendacje, Transformacja i Rozwój, nr 117, s. 215-231.
- 2.19 Galiński P. (2010), Wydatki strukturalne w jednostkach samorządu terytorialnego - istota, ewidencja, sprawozdawczość, Finanse Komunalne, vol. 17, nr 4, s. 13-20.
- 2.20 Galiński P. (2009), Problemy absorpcji funduszy unijnych w procesie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 547 Ekonomiczne Problemy Usług nr 37 nr 547, s. 13-20.

Przeanalizowałem płaszczyzny wykazywanych nieprawidłowości w pozyskiwaniu środków publicznych [2.6], które ograniczają wielkość i stabilność poszczególnych wpływów budżetowych, rozpatrując problematykę dochodów mniej i bardziej autonomicznych. Wyodrębniłem aspekty oceny stabilności dochodów i jej determinanty [2.10], w tym w szczególności dotyczące wpływów z PIT. Wskazałem na problemy stosowania preferencji w podatkach lokalnych, które powodują liczne kontrowersje [2.12, 2.14], w tym ich rolę w kreowaniu wzrostu gospodarczego [2.12]. Ukazałem wielkość tych preferencji w wybranych krajach oraz ich systematyczny wzrost w j.s.t. w Polsce pomimo wzrostu wielkości deficytu budżetowego [2.12]. Wskazałem, że istnieje potencjał do zwiększenia wpływów z PIT w budżetach j.s.t., który wynika z decyzji władz samorządowych oraz z uwarunkowań zewnętrznych [2.10]. Z kolei dochody z podatku od nieruchomości mogą być zwiększane poprzez ograniczanie wspomnianych preferencji podatkowych, w tym przede wszystkim tych nierealizujących funkcji stymulacyjnej, szczególnie w kontekście wspierania intensyfikacji działalności gospodarczej [2.12, 2.14].

Zidentyfikowałem dodatkowo systemowy mechanizm równoważenia nieplanowanego ubytku w dochodach j.s.t. w Polsce [2.15]. Przykładowo w 2009 roku niższe od oczekiwanych dochody własne (zdeterminowane negatywnymi efektami globalnego kryzysu finansowego) zostały zrównoważone wyższymi od planowanych dotacjami celowymi. W ten sposób wskazałem, że skuteczność planowania budżetowego j.s.t. była w dużym stopniu zdeterminowana przez czynniki o charakterze zewnętrznym. Z kolei w obszarze wydatków zidentyfikowałem przeszacowywanie planów w zakresie aktywności inwestycyjnej i niedoszacowanie wydatków bieżących [2.15]. Wskazałem, że oddziałują na to dodatkowo dysfunkcje w procesie planowania budżetowego, tj. stosowanie nierealistycznych założeń, nieuwzględnianie możliwości pojawienia się określonych negatywnych zdarzeń, wyznaczanie nierealistycznych celów, często umotywowanych względami politycznymi, bądź dobór niewłaściwych metod prognozowania. W konsekwencji przedstawiłem czynniki oddziałujące na jakość planowania budżetowego w j.s.t. [2.15]. W obszarze prowadzonych badań nad wydatkami j.s.t. ukazałem ich koncentrację wokół określonych działów klasyfikacji budżetowej [2.7] i wskazałem, że według stosowanych różnorodnych podziałów, posiadają one głównie wymiar społeczny. Mogą zatem występować problemy z ich właściwą oceną [2.9], uwzględniając pomiar efektywności i racjonalności. Z kolei dokonując analizy finansów samorządu terytorialnego w Republice Irlandii przedstawiłem wpływ wspomnianego globalnego kryzysu finansowego na zmianę proporcji pomiędzy wysokością wydatków

bieżących i majątkowych realizowanych przez j.s.t [2.11] oraz na reformę organizacji funkcjonującego tam sektora samorządu terytorialnego.

Poza tym, usystematyzowałem aparaturę pojęciową dotyczącą zagadnień „inwestycji j.s.t.”, ujmując tu aspekty ekonomiczne tych inwestycji oraz finansowe, w tym uwzględniłem obszar rachunkowości [2.16]. Dokonałem analizy wielkości nakładów inwestycyjnych według typów j.s.t. oraz ich zróżnicowanie według województw. Postulowałem także, aby zapewnić j.s.t. wydajne i stabilne źródła dochodów własnych, zauważając przy tym, że wysoki poziom wykorzystania środków unijnych przez j.s.t. w 2009 roku łagodził negatywne konsekwencje spadku tempa wzrostu PKB i dochodów własnych [2.15]. Przeprowadzając badania empiryczne dotyczące zdolności gmin do finansowania inwestycji dokonałem próby systematyzacji czynników oddziałujących na tę zdolność [2.13]. Ukazałem relacje pomiędzy tą zdolnością a faktycznie realizowaną aktywnością inwestycyjną w latach 2006-2012.

Dokonałem analizy i pomiaru relacji pomiędzy wydatkami na oświatę a pozyskiwaną z budżetu państwa częścią oświatową subwencji ogólnej. Wykazałem występujące tu dysfunkcje, przede wszystkim niewystarczającą wysokość powyższych środków w kontekście realizowanych zadań oświatowych w j.s.t. [2.8] oraz pojawiające się zwroty nienależnie pobranych środków, oddziałujące na wzrost ryzyka niezachowania reguł fiskalnych.

Zdiagnozowałem także bariery ograniczające pozyskiwanie środków unijnych przez j.s.t. [2.18] i przedstawiłem rozwiązania usprawniające ich absorpcję w kontekście funkcjonowania tych środków według województw [2.17]. Dodatkowo opisałem systemowe uwarunkowania wykorzystania środków unijnych na obszarach wiejskich [2.20], które mogły oddziaływać na sytuację gospodarczą i fiskalną określonych gmin. Zdiagnozowałem także problemy związane ze sprawozdawczością w ramach ponoszonych wydatków strukturalnych przez j.s.t. [2.19], przedstawiłem uwarunkowania skutecznego systemu ich ewidencji i wskazałem na przesłanki warunkujące kwalifikowanie wydatków j.s.t. do tych o charakterze strukturalnym. Określone przeze mnie wytyczne w zakresie prowadzenia sprawozdawczości o wydatkach strukturalnych mogły zatem przyczynić się do ograniczenia nieprawidłowości w tej sprawozdawczości z uwagi na przedstawione w artykule problemy.

W ramach drugiego obszaru badawczego przeprowadziłem również badania dotyczące płynności finansowej j.s.t., zawarte m.in. w publikacjach:

- 2.21 Galiński P. (2023), Determinants of the financial liquidity of local governments: empirical evidence from Poland, *Argumenta Oeconomica*, nr 2 (51), s. 131-154. DOI:10.15611/aoe.2023.2.07 (Impact Factor = 0,5; czasopismo indeksowane m.in. w bazach Web of Science i Scopus; 100 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 2.22 Galiński P. (2015), Stabilność lokat bankowych gmin w Polsce, *Problemy Zarządzania*, vol. 13, nr 3 (55), s. 134-145, DOI 10.7172/1644-9584.55.9 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie Web of Science, 11 pkt. wg. wykazu MNiSW).

- 2.23 Galiński P. (2015), Measuring financial liquidity in local government - case of Poland, *Management: Science and Education*, 2015, vol. 4, nr 2, s. 24-27.
- 2.24 Galiński P. (2013), Cash pooling jako instrument zarządzania gotówką w jednostkach samorządu terytorialnego, *Finanse Komunalne*, vol. 20, nr 5, s. 21-28.
- 2.25 Galiński P. (2010), Monitorowanie płynności finansowej w spółkach komunalnych, *Acta Elbingensia*, vol. 9, s. 255-267.

Dokonałem tu przeglądu literatury przedmiotu w celu określenia podejść do pomiaru tej płynności finansowej i jej determinant na tle przedstawionych przez J.M. Keynesa motywów utrzymywania gotówki [2.21]. Na podstawie badań własnych zidentyfikowałem czynniki o charakterze finansowym, ekonomicznym, społecznym oraz przestrzennym [2.21], które oddziałują na tę płynność, w tym w szczególności w grupie powiatów w Polsce na tle źródeł finansowa ich działalności oraz zakresu i znaczenia realizowanych zadań. Dokonałem analizy dysproporcji pomiędzy poziomem płynności finansowej powiatów oraz zidentyfikowałem występowanie jednostek nietypowych (ang. *outliers*) pod względem posiadanego stopnia płynności finansowej. Wykazałem, że w układzie powiązań przestrzennych pomiędzy powiatami jest najwięcej przypadków, w ramach których jednostki charakteryzujące się niską wielkością wskaźnika płynności gotówkowej są otoczone przez jednostki o wyższych poziomach tego miernika [2.21]. Nie pojawia się zatem w skali kraju efekt geograficznego rozprzestrzeniania się określonych wzorców zarządzania płynnością. Ukazałem bowiem, że uwarunkowania geograficzne wpływają zarówno na możliwości generowania dochodów poprzez występowanie korzyści lokalizacji oraz na zakres realizowanych zadań i ryzyko funkcjonowania [2.23]. Z moich badań wynika, że w Polsce wiele powiatów charakteryzuje się nadpłynnością – głównie jednostek mniejszych, co wynika ze wskazywanego przez J.M. Keynesa motywu ostrożnościowego utrzymywania wyższego poziomu gotówki lub z uwarunkowań gospodarczych oraz możliwych dysfunkcji w funkcjonującej polityce zarządzania płynnością finansową. Potwierdziłem zatem wyniki badań zagranicznych, mówiące o tym, że wielkość jednostki determinuje jej poziom płynności finansowej (związek ujemny). Wykazałem również, że istnieje dodatni związek pomiędzy możliwościami generowania nadwyżki operacyjnej oraz samodzielnością finansową a wielkością utrzymywanej gotówki w relacji do zobowiązań krótkoterminowych. Na poziom płynności finansowej negatywnie oddziałuje zaś rosnąca wielkość długu w relacji do dochodów bieżących oraz udział wydatków na wynagrodzenia w wydatkach bieżących. Ponadto, utrzymywany poziom płynności finansowej wiąże się z rozwojem lokalnej infrastruktury, zwłaszcza sieci drogowej (związek dodatni), co wymaga znacznych nakładów finansowych na jej utrzymanie, jak również liczbą uczniów przypadających na mieszkańca. Przedstawiłem bowiem analizy innych autorów, którzy wskazują, że rosnąca liczba uczniów może powodować

nierównomierny wzrost kosztów ich kształcenia ze względu na uwarunkowania organizacyjne. Nie wystąpił z kolei statystycznie istotny wpływ na badaną płynność czynników dotyczących zamożności lokalnej wspólnoty samorządowej czy zmiany obserwowanego tam zatrudnienia [2.21].

Jednocześnie obszar zarządzania płynnością finansową może być usprawniany przez wprowadzanie określonych metod [2.22, 2.24] i instrumentów zarządzania środkami pieniężnymi, w tym, omówionym przeze mnie *cash poolingiem*. Przedstawiłem zalety *cash pollingu* oraz wstępujące bariery jego implementacji. Wskazałem, że może on oddziaływać na zakres wykorzystywanych kredytów i pożyczek. Ponadto dokonałem analizy możliwości lokowania wolnych środków przez j.s.t. w Polsce, ich stabilności i znaczenia w kontekście zachowywania należytej płynności finansowej [2.22].

Zatem w drugim obszarze badawczym do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse należy zaliczyć:

- Dokonanie systematyzacji wiedzy na temat federalizmu środowiskowego, określenie wskaźników służących jego ocenie oraz zidentyfikowanie czynników oddziałujących na jego stronę wydatkową;
- Zbadanie wpływu uwarunkowań gospodarczych i społecznych na poziom samodzielności finansowej powiatów;
- Określenie stabilności analizowanych źródeł dochodów własnych;
- Przedstawienie dysfunkcji oddziałujących na wydajność fiskalną określonych źródeł dochodów j.s.t.;
- Określenie istoty, zakresu i celów stosowania preferencji podatkowych w samorządzie terytorialnym i dysfunkcji z tym związanych;
- Dokonanie analizy struktury wydatków gmin w Polsce, w tym stopnia ich koncentracji w układzie funkcjonalnym;
- Przedstawienie istoty inwestycji j.s.t. oraz zidentyfikowanie związków pomiędzy tymi inwestycjami a posiadaną zdolnością do ich finansowania;
- Zidentyfikowanie wpływu czynników o charakterze finansowym, ekonomicznym, społecznym na poziom płynności finansowej powiatów oraz określenie powiązań przestrzennych i ich rodzajów;
- Przedstawienie wybranych metod i instrumentów zarządzania gotówką oraz lokowania wolnych środków oraz ukazanie występujących dysfunkcji w procesie ich stosowania przez j.s.t. w Polsce;

- Zidentyfikowanie barier w absorpcji środków unijnych przez j.s.t. i przedstawienie rekomendacji w celu ich ograniczenia.

Obszar badawczy 3: Finansowe aspekty funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w sytuacjach kryzysowych

Jeżeli zaś chodzi o finansowe aspekty funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego w sytuacjach kryzysowych, to do najważniejszych publikacji z tego obszaru zaliczam:

- 3.1. Galiński P. (2022), Importance of the size of local government in avoiding the fiscal distress - empirical evidence on communes in Poland, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia*, vol. 56, nr 5, s. 101-113. DOI:10.17951/h.2022.56.5.101-113 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie ERIH plus, 70 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 3.2. Galiński P. (2018), Finansowanie i organizacja zarządzania kryzysowego i usuwania skutków klęsk żywiołowych w gminie, *Zarządzanie i Finanse*, vol. 16, nr 4/1, s. 77-88.
- 3.3. Galiński P. (2014), Financial aspects of crisis management in local governments in Poland, *Management: Science and Education*, vol. 3, nr 2, s. 24-27.
- 3.4. Galiński P. (2013), Ryzyko obsługi jednostek samorządu terytorialnego z perspektywy działalności banków komercyjnych, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia*, vol. 47, nr 3, s. 167-176. DOI:10.17951/h.2013.47.3.167.
- 3.5. Galiński P. (2013), Jednostka samorządu terytorialnego jako podmiot ryzyka, *Acta Elbingensia*, vol. 19, nr 4, s. 9-21.
- 3.6. Galiński P. (2011), Zastosowanie project finance w działalności inwestycyjnej spółek komunalnych, *Acta Elbingensia*, vol. 10, s. 95-103.
- 3.7. Galiński P. (2010), Zarządzanie ryzykiem w inwestycjach jednostek samorządu terytorialnego, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 112, s. 152-163.

W artykule [3.1] przedstawiłem problematykę znaczenia i ujmowania wskazywanego w ekonomii i finansach „efektu wielkości” j.s.t. (ang. *size effect*) poprzez pryzmat oceny wielkości populacji, majątku, powierzchni, dochodów bądź wydatków, na tle rozwiązań funkcjonujących w teorii finansów. W literaturze przedmiotu funkcjonują bowiem odmienne poglądy mówiące o tym, że z jednej strony jednostki większe są mniej podatne na sytuacje kryzysowe w stosunku do jednostek mniejszych. Z drugiej zaś strony większe jednostki realizują szerszy zakres zadań, co może determinować wyższy poziom ich zadłużenia i wyższy poziom ryzyka. Przedstawiłem sposoby ujmowania „wielkości” jednostki i określiłem wady różnych podejść. Przeprowadziłem również badania empiryczne, które wykazały, że znaczenie wielkości jednostki, określanej poprzez liczbę ludności, czy wielkości posiadanego majątku, zmienia się wraz ze zmianą ekspozycji na ryzyko.

W tym obszarze prowadziłem także badania dotyczące finansowych i organizacyjnych aspektów zarządzania kryzysowego w j.s.t. Usystematyzowałem tu pojęcia związane z postrzeganiem kryzysu i zarządzania kryzysowego na tle funkcjonujących przepisów prawa. Wskazałem na źródła finansowania usuwania skutków klęsk żywiołowych w przypadku niewystarczających dochodów własnych. Ukazałem zmienność wielkości finansowania przez

samorząd gminny skutków usuwania klęsk żywiołowych, która oddziałuje na ryzyko ich działalności, jak również ich znaczenie w budżetach tych jednostek. Przedstawiłem wpływ zdarzeń nadzwyczajnych na sytuację budżetów jednostek poprzez pryzmat kształtowania się wydatków według działów klasyfikacji budżetowej [3.2]. Zidentyfikowałem także dysfunkcje w obszarze finansowania zarządzania kryzysowego na szczeblu samorządu terytorialnego. Wskazałem, że w ramach funkcjonowania tego systemu może wystąpić niebezpieczeństwo braku wystarczających środków przez j.s.t. na zwalczenie ujawnionego kryzysu [3.3]. Wynikało to, jak opisałem, z występujących przypadków braku utworzenia rezerwy celowej na zadania własne z zakresu zarządzania kryzysowego bądź jej niewystarczającej wysokości. Określiłem także występujące dysfunkcje po stronie wydatkowej budżetu, które dotyczyły niezachowywania zasad ich rozdysponowywania w sposób celowy i oszczędny, umożliwiający terminową realizację zadań, bądź zgodny z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych. Dokonanie krytycznej analizy aktów prawnych w kontekście ekonomicznych i finansowych uwarunkowań kryzysu, pozwoliło mi na wskazanie potrzeby dostosowania w Polsce systemu zarządzania kryzysowego do indywidualnych uwarunkowań j.s.t., tj. poprzez uwzględnienie skali występujących zagrożeń w wielkości tworzonej rezerwy celowej dotyczącej zarządzania kryzysowego, np. wykorzystując mapy ryzyka, a nie tylko poprzez określenie środków ww. rezerwy kierując się jedynie wymaganiami przepisów prawa na poziomie kwot minimalnych [3.3].

W swoich badaniach analizowałem także problematykę oceny ryzyka działalności j.s.t. Przedstawiłem złożoność postrzegania j.s.t. jako podmiotu ryzyka. Wskazałem, że ryzyko powinno być rozpatrywane z uwagi na funkcjonujący układ kompetencyjno-decyzyjny oraz strukturę organizacyjną z uwzględnieniem funkcjonowania mieszkańców, którzy są narażeni na negatywne konsekwencje decyzji podejmowanych przez władze samorządowe bądź na brak określonych działań [3.5]. Ważnym aspektem prowadzonych badań w nurcie rozważań nad ryzykiem funkcjonowania j.s.t. była również analiza tej problematyki z perspektywy działalności banków komercyjnych. Wskazałem, że banki komercyjne spośród poszczególnych typów j.s.t., jako najbardziej ryzykowne uważają powiaty ziemskie z uwagi na ich ograniczoną samodzielność finansową, problemy z generowaniem i utrzymywaniem stabilnej nadwyżki operacyjnej oraz problemy z restrukturyzacją majątku, w tym problemy z poprawą efektywności funkcjonowania szpitali powiatowych. Z kolei w przypadku miast na prawach powiatu zwiększone ryzyko wynikało z możliwości utraty płynności finansowej i ryzyka związanego z nadmierną aktywnością inwestycyjną. Dlatego ryzyko bankowej obsługi j.s.t. może rosnąć, co wpływa na wzrost kosztów obsługi zadłużenia w postaci stosowania wyższych

stóp procentowych, w przypadku wprowadzania systemowych rozwiązań ograniczających samodzielność finansową j.s.t. [3.4]. Ponadto wzmożona aktywność inwestycyjna przyczynia się do pojawiania się określonych rodzajów ryzyka [3.7], które można ograniczać wykorzystując określone instrumenty. Władze lokalne mogą zatem rozważyć wykorzystanie m.in. metody *project finance* [3.6, 3.7], jako sposobu finansowania działalności inwestycyjnej, która, jak wskazałem [3.6] determinuje poziom zagrożenia fiskalnego j.s.t.

W konsekwencji w ramach trzeciego obszaru badawczego do moich osiągnięć stanowiących wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse należy zaliczyć:

- określenie podejść (ich wady i zalety) do uwzględniania efektu wielkości j.s.t. w kontekście oceny wpływu tej wielkości na wzrost ekspozycji na zagrożenie fiskalne;
- dokonanie analizy systemu organizacji i finansowania zarządzania kryzysowego, w tym w szczególności w samorządzie terytorialnym i ukazanie dysfunkcji determinujących zdolność do finansowania negatywnych skutków określonych sytuacji kryzysowych;
- przedstawienie istoty i płaszczyzn ryzyka funkcjonowania j.s.t., w tym określonych metod i instrumentów jego ograniczania w działalności inwestycyjnej;
- zidentyfikowanie czynników determinujących ryzyko obsługi j.s.t. przez banki komercyjne, w tym poziom ryzyka według typów j.s.t.

Oprócz trzech wyodrębnionych obszarów badawczych opublikowałem prace o innej tematyce związanej pośrednio z wcześniej opisanymi osiągnięciami i wynikami badań. Za znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse uważam w szczególności identyfikację finansowych i ekonomicznych czynników przyczyniających się do zawarcia układu pomiędzy dłużnikami i wierzycielami w procesie restrukturyzacji przedsiębiorstw [4.1, 4.2]. W swojej monografii habilitacyjnej zidentyfikowałem bowiem związek, według którego likwidacja strategicznych podmiotów gospodarczych oraz spadek liczby przedsiębiorstw na danym obszarze przyczyniały się do wzrostu zagrożenia fiskalnego j.s.t. Wyniki badań dotyczących identyfikacji powyższych czynników zawierają publikacje:

- 4.1. Prusak B., Zaremba U., & Galiński P. (2023), Factors affecting the conclusion of an arrangement in restructuring proceedings: evidence from Poland, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, vol. 85, nr 3, s. 235-257. DOI:10.14746/rpeis.2023.85.3.14 (czasopismo indeksowane m.in. w bazie ERIH plus; 100 pkt. wg. wykazu MEiN).
- 4.2. Prusak B., & Galiński P. (2021), Approval of an arrangement in the restructuring proceedings and the financial condition of companies listed on the stock exchanges in Warsaw. Is there any relationship?, *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 14, nr 11, s. 1-16. DOI:10.3390/jrfm14110523 (czasopismo indeksowane m.in. w bazach Web of Science i Scopus; 40 pkt. wg. wykazu MEiN).

Badania w tym nurcie należy uznać za nowatorskie z punktu widzenia budowy modelu wyjaśniającego szansę na skutecznie przeprowadzoną restrukturyzację (ang. *turnaround prediction model*). Zidentyfikowałem wpływ istotnie statystycznych czynników o charakterze

finansowym (poziom płynności finansowej, rentowność aktywów [4.1], struktura zobowiązań [4.2]) oraz pozafinansowym (branża, okres funkcjonowania na rynku, [4.1]) na szansę zawarcia układu pomiędzy dłużnikami i wierzycielami. Warto dodać, że w przygotowywanych przez j.s.t. strategiach rozwoju znajdują się elementy, w których wskazuje się konieczność podejmowania działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości, jak również tworzone są mapy ryzyka w procesie funkcjonowania j.s.t. Zatem badania te dostarczają wiedzy na temat czynników oddziałujących na ryzyko zaprzestania działalności przez przedsiębiorstwa.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni i/lub instytucji naukowej w szczególności zagranicznej

5.1. Syntetyczne zestawienie aktywności naukowej

Mój dorobek publikacyjny zawiera 117 pozycji, z czego 102 zostało opublikowanych po uzyskaniu stopnia naukowego doktora (tabela 1), natomiast 15 zostało wydanych przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora (tabela 2). Posiadam artykuły opublikowane w czasopismach indeksowanych m.in. w bazach Web of Science i Scopus, posiadające Impact Factor, które są cytowane przez innych autorów w ramach tych baz.

W moim dorobku znajdują się artykuły opublikowane w następujących czasopismach naukowych, tj.:

- 1) artykuły naukowe w języku angielskim w: Argumenta Oeconomica, ISSN 1233-5835; e-ISSN 2720-5088; Lex Localis-Journal of Local Self-Government, ISSN 1581-5374, Economics and Environment, ISSN 0867-8898, e-ISSN 2300-6420; Equilibrium, ISSN 1689-765X, e-ISSN 2353-3293; e-ISSN 1855-363X; Forum Scientiae Oeconomia, ISSN 2300-5947, e-ISSN 2353-4435; Procedia-Social and Behavioral Sciences, ISSN 1877-0428; Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, ISSN 0035-9629, e-ISSN 2543-9170; Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia, ISSN 0459-9586, e-ISSN 2449-8513; Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISSN 1899-3192, e-ISSN 2392-0041, [0324-8445]; Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie, ISSN 1641-3466; Economic Alternatives, ISSN 1312-7462; Journal of Risk and Financial Management, ISSN 1911-8074; Acta Oeconomica Universitatis Selye, ISSN 1338-6581; Management: Science and Education, ISSN 1338-9777; Finance and Management, e-ISSN 2451-3903;
- 2) artykuły naukowe w języku polskim w: Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio H Oeconomia, ISSN 0459-9586, e-ISSN 2449-8513; Wiadomości Statystyczne,

ISSN 0043-518X, [2353-2866]; Problemy Zarządzania, ISSN 1644-9584, e-ISSN 2300-8792; Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, ISSN 1899-3192, e-ISSN 2392-0041, [0324-8445]; Samorząd Terytorialny, ISSN 0867-4973; Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, ISSN 2083-8611, [2720-6300]; e-ISSN 2543-8476; Finanse Komunalne, ISSN 1232-0307; Ekonomiczne Problemy Usług, ISSN 1640-6818, e-ISSN 1896-382X, Zarządzanie i Finanse/Journal of Management and Finance, ISSN 2084-5189; Zeszyty Naukowe. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, ISSN 2450-7741, e-ISSN 2300-4460, [1733-2842]; Acta Elbingensia, ISSN 1730-9980; Zeszyty Naukowe WSHE, ISSN 1730-9980.

Tabela 1. Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora

Wyszczególnienie	Typ publikacji		Język publikacji		Razem
	Samodzielne	Współautorstwo	Polski	Angielski	
Monografie naukowe	2	1	3	-	3
Artykuły w czasopismach, w tym:	70	3	54	19	73
1) indeksowane w:					
- Web of Science	6	1	1	6	7
- Scopus	4	1	-	5	5
2) z Impact Factor	3	-	-	3	3
Rozdziały w monografiach	18	2	16	4	20
Redakcje monografii naukowych	-	6	6	-	6
Razem	90	12	79	23	102

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Wiedzy Uniwersytetu Gdańskiego, stan na dzień 14.12.2023.

Cytowania moich prac kształtują się następująco (na dzień 14.12.2023):

- 183 cytowania według bazy Google Scholar, w tym 19 autocytowań;
- 17 cytowań według bazy Web of Science;
- 1 cytowanie według bazy Scopus.

Indeks Hirscha wynosi:

- 7 według bazy Google Scholar;
- 1 według bazy Web of Science;
- 1 według bazy Scopus;

Całkowita liczba punktów dla powyższych publikacji według wykazu MEiN/MNiSW wynosi 1907, z tego:

- 1862 - po uzyskaniu stopnia naukowego doktora;

- 45 - przed dniem uzyskania stopnia naukowego doktora.

Tabela 2. Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego przed uzyskaniem stopnia naukowego doktora

Wyszczególnienie	Typ publikacji		Język publikacji		Razem
	Samodzielne	Współautorstwo	Polski	Angielski	
Artykuły w czasopismach	5	-	5	-	5
Rozdziały w monografiach	10	-	10	-	10
Razem	15	-	15	-	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Bazy Wiedzy Uniwersytetu Gdańskiego, stan na dzień 14.12.2023.

5.2. Projekty naukowo-badawcze

Ważną częścią mojej aktywności naukowej było uczestnictwo w projektach naukowo-badawczych, które dotyczyły ekonomicznych i finansowych uwarunkowań funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego.

W latach 2009-2011 byłem członkiem zespołu wykonawców Grantu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (N N114 171236), pt. „Uwarunkowania absorpcji środków unijnych przez sektor żywnościowy i jednostki samorządu terytorialnego. Analiza i rekomendacje”. W projekcie określono bariery i czynniki sprzyjające absorpcji środków unijnych przez jednostki samorządu terytorialnego i podmioty funkcjonujące w sektorze żywnościowym. Wskazano również na konieczność wprowadzenia określonych zmian w celu ułatwienia tym jednostkom wykorzystywania wsparcia unijnego. W wyniku realizacji badań naukowych w tym projekcie wydano publikację pod redakcją prof. dr hab. M. Jastrzębskiej i prof. dr hab. D. Czykier-Wierzyby, w której jestem autorem trzech rozdziałów, tj.: (1) Rozdział 4. Źródła finansowania projektów unijnych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego; (2) Rozdział 5. Samodzielność finansowa jednostek samorządu terytorialnego a absorpcja środków unijnych; (3) Rozdział 6. Bariery w pozyskiwaniu i wykorzystywaniu środków unijnych przez jednostki samorządu terytorialnego i rekomendacje działań w celu ich ograniczenia.

W latach 2011-2013 byłem członkiem zespołu wykonawców Grantu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznanego Uniwersytetowi Gdańskiemu (N N 113 360740), pt. „Zarządzanie ryzykiem w działalności jednostek samorządu terytorialnego ze szczególnym uwzględnieniem ryzyka katastroficznego”. Projekt ten miał charakter koncepcyjny, porządkujący, którego celem było przedstawienie propozycji rozwiązań formułujących politykę zarządzania ryzykiem w j.s.t. oraz określenie wytycznych dotyczących zarządzania ryzykiem w j.s.t. Uczestniczyłem w tworzeniu koncepcji tego badania oraz zaprezentowałem wyniki

badan dotyczących analizy jednostki samorządu terytorialnego jako podmiotu ryzyka, istoty i rodzajów ryzyka w działalności j.s.t., uwarunkowań zarządzania ryzykiem w j.s.t., korzyści z tego wynikających i skutków braku zarządzania tą sferą funkcjonowania j.s.t.. Rezultatem prac w tym projekcie były publikacje naukowe na temat problematyki ryzyka w działalności j.s.t., zaś wyniki badań były przedstawiane podczas konferencji naukowych.

W 2011 byłem kierownikiem projektu w ramach przyznanego mi Grantu Rektora Uniwersytetu Gdańskiego (nr 2410-5-0285-0), pt. „Źródła i metody finansowania inwestycji przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce - stan i perspektywy rozwoju”. Celem tego projektu było zidentyfikowanie możliwości wykorzystywania przez j.s.t. w Polsce określonych źródeł i metod finansowania inwestycji, jak również zbadanie ograniczeń w stosowaniu wybranych metod oraz perspektywy ich dalszego rozwoju. W rezultacie przeprowadzonych tu badań opublikowałem artykuły naukowe, a wyniki analiz przedstawiłem na konferencjach naukowych.

W latach 2011-2012 Komisja Wydziału Zarządzania UG przyznała mi środki na projekty badawcze, tj.:

- 1) w 2011 roku – tytuł projektu: „Samodzielność finansowa a działalność inwestycyjna jednostek samorządu terytorialnego”. Nr zadania 538-2410-0656-1;
- 2) w 2012 roku – tytuł projektu: „Wspieranie przez banki komercyjne i spółdzielcze działalności jednostek samorządu terytorialnego”. Nr zadania 538-2410-0840-12.

W ramach tych projektów zrealizowałem samodzielnie badania naukowe w ramach wcześniej scharakteryzowanych obszarów badawczych, których wyniki zostały opublikowane w artykułach naukowych i zaprezentowane na konferencjach naukowych.

W 2016 roku współuczestniczyłem w realizacji projektu dotyczącego badań naukowych na temat: „Ziemie nad dolną Wisłą. Historia i współczesne wyzwania rozwojowe. W 550. rocznicę II Pokoju Toruńskiego”, realizowanych przez EUH-E w Elblągu i Instytut Kaszubski. W rezultacie przeprowadzonych badań została wydana publikacja, przy wsparciu finansowym Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W ramach tych badań przygotowałem referat, pt. „Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego na ziemiach włączonych do Polski w 1466 roku – analiza porównawcza”, który został wygłoszony na konferencji naukowej i opublikowany w monografii naukowej (Wydawcy: Instytut Kaszubski oraz EUH-E w Elblągu).

W 2021 roku zostałem członkiem zespołu osób realizujących projekt „Wspieranie procesów konsolidacji uczelni”, umowa grantu nr MEiN/2021/28/DIR/KON, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Prowadziłem tu

badania dotyczące przeglądu i analizy rozwiązań w zakresie konsolidacji uczelni wyższych w Polsce i na świecie oraz ich uwarunkowań ekonomicznych i finansowych. Wyniki moich badań zostały zamieszczone w raporcie końcowym, którego byłem jednym z autorów.

5.3. Staże zagraniczne i stypendia naukowe

W 2020 roku zostałem laureatem Stypendium Rządu Francuskiego (Boursier du Gouvernement Français – BGF; nr 973451A), dzięki któremu odbyłem staż naukowy na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Zachodniej Bretanii w Brest we Francji (Université de Bretagne Occidentale in Brest - UBO) w terminie od 28.10.2020 do 30.11.2020. Staż naukowy wynikał ze współpracy w ramach Międzynarodowego Projektu Współpracy Uczelni Wyższych: European University of the Seas – SEA-EU, którego uczestnikami były: Uniwersytet Gdański, Uniwersytet Zachodniej Bretanii (Francji), Uniwersytet w Kadyksie (Hiszpania), Uniwersytet Christiana-Albrechta w Kilonii (Niemcy), Uniwersytet w Splicie (Chorwacja) i Uniwersytet Maltański w Valletcie (Malta). Staż naukowy odbył się na zaproszenie Pana prof. Philippe’a Bresta, kierownika studiów Kontroli Zarządczej, Administracji i Organizacji Wydziału Zarządzania UBO, który był jednocześnie moim opiekunem naukowym.

Podczas stażu naukowego we Francji prowadziłem badania nad zagrożeniem fiskalnym j.s.t.. Dzięki współpracy z prof. P. Brestem, wymianie poglądów, wiedzy oraz zgromadzonym materiałom, przedstawiłem w swojej monografii habilitacyjnej systemowe rozwiązania ograniczania zagrożenia fiskalnego we Francji, określone narzędzia kontrolne o charakterze naprawczym oraz rozwiązania dotyczące zasad równoważenia budżetu j.s.t. w tym państwie. Dodatkowo prof. P. Brest zwrócił moją uwagę, przekazując różnorodne publikacje naukowe, na potrzebę uwzględnienia obszaru zarządzania (powiązanego z aspektami ekonomicznymi i finansowymi) i występujących w nim dysfunkcji jako determinant zagrożenia fiskalnego j.s.t., co uczyniłem w podrozdziale 2.2. mojej monografii habilitacyjnej.

Ponadto w kwietniu 2018 roku odbyłem staż zagraniczny w ramach programu stypendialnego Erasmus+ na Uniwersytecie Śląskim w Opawie, na Wydziale Zarządzania w Karwinie w Czechach (Silesian University in Opava, School of Business Administration in Karvina), w ramach którego prowadziłem wykład, pt. „Determinants of financial distress of local governments from the global perspective”. Opiekunem tej wizyty była Pani dr Irena Szarowska, zastępca kierownika Katedry Finansów i Rachunkowości na tym Wydziale, autorka wielu prac naukowych z obszaru finansów publicznych. W trakcie tego stażu odbyłem konsultacje z dr I. Szarowską na temat problematyki stabilności fiskalnej i czynników zagrożenia oraz możliwości wykorzystania określonych metod ekonometrycznych w ramach

tej tematyki. W konsekwencji wykorzystałem tę wiedzę w moich kolejnych badaniach i uwzględniłem wyniki badań Pani dr I. Szarowskiej (Szarowska, 2016) w monografii habilitacyjnej.

5.4. Informacja o recenzowanych pracach naukowych i redakcji czasopism

Za istotną część mojej pracy naukowo-badawczej uważam sprawowanie funkcji recenzenta w czasopismach naukowych, zarówno o charakterze międzynarodowych, jak i krajowym. Ponadto pełniłem funkcję redaktora numerów czasopisma „Zarządzanie i Finanse. Journal of Management and Finance” ISSN 2084-5189, jak również opublikowałem artykuły recenzyjne w czasopismach naukowych.

Jeżeli chodzi o wykonane przeze mnie niepublikowane recenzje artykułów zgłoszonych do czasopism naukowych o charakterze międzynarodowym (indeksowanych m.in. w bazach Web of Science i Scopus) to:

- 1) w 2023 roku byłem recenzentem czterech artykułów w języku angielskim w czasopiśmie „Lex Localis-Journal of Local Self-Government”, ISSN 1581-5374, indeksowanego m.in. w bazach Web of Science i Scopus; czasopismo to posiada Impact Factor;
- 2) w 2023 byłem recenzentem artykułu w języku angielskim w czasopiśmie „Economics and Environment”, ISSN 0867-8898, indeksowanego m.in. w bazach Web of Science i Scopus; czasopismo to posiada Impact Factor.

Sporządziłem też recenzje artykułów naukowych zgłoszonych do czasopism o charakterze krajowym, tj.:

- 1) w latach 2021-2023 wykonałem dla Biura Analiz Sejmowych (BAS) pięć recenzji dla artykułów zgłoszonych do wydawanego przez Kancelarię Sejmu kwartalnika naukowego „Studia BAS”, ISSN 2080-2404;
- 2) w latach: 2018, 2020, 2021, 2022 byłem recenzentem czterech artykułów, w tym trzech w języku angielskim do czasopisma “Research on Enterprise in Modern Economy – theory and practice”, ISSN 2084–6495;
- 3) w 2019 roku byłem recenzentem dwóch artykułów w języku angielskim, zaś w 2016 roku jednego artykułu w języku polskim do czasopisma „Acta Elbingensia”, ISSN 1730-9980.

Istotną częścią mojej aktywności naukowej było także opublikowanie artykułów recenzyjnych dotyczących wydanych w Polsce pozycji książkowych, tj. opublikowałem:

- 1) Recenzję książki: Krzysztof Kluza, „Zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Trendy historyczne, narzędzia do analizy zdolności spłaty zadłużenia oraz postulaty

zmian systemowych" (Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Texter, Warszawa 2019, ss. 296), w: *Acta Elbingensia*, 2020, vol. 45, nr 2, s. 143-147; ISSN 1730-9980.

- 2) Recenzję książki: Justyna Franc-Dąbrowska, Małgorzata Porada-Rochoń, Magdalena Ziolo, Arkadiusz Babczuk, „Stabilizowanie finansów podmiotów sektora publicznego i prywatnego w warunkach zaburzeń finansowych" (CeDeWu, Warszawa 2015, ss. 177), ISBN 978-83-7556-721-2; w: *Acta Elbingensia*, 2017, vol. 33, nr 2, s. 131-134; ISSN 1730-9980.
- 3) Recenzję książki: Izabela Seredocha, pt. „Wpływ ISO na zarządzanie zasobami ludzkimi w administracji samorządowej” (CEDEWU, Warszawa 2015, ss. 227), w: *Acta Elbingensia*, 2015, vol. 24, nr 1, s. 157-160; ISSN 1730-9980.
- 4) Recenzję książki: Wojciech Misterek, „Zewnętrzne źródła finansowania działalności inwestycyjnej jednostek samorządu terytorialnego”, Difin, Warszawa 2008, ss. 176, w: *Acta Elbingensia*, 2009, vol. 8, s. 222-224; ISSN 1730-9980.
- 5) Recenzję książki: Marek Dylewski, Beata Filipiak, Małgorzata Gorzałczyńska-Koczkodaj, „Finanse samorządowe. Narzędzia, decyzje, procesy”, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006, ss. 214, w: *Acta Elbingensia*, 2007, vol. 5, s. 293-295; ISSN 1730-9980.

Ponadto byłem jednym z recenzentów monografii wydanej w formie pracy zbiorowej: „Gospodarka i społeczeństwo w europejskiej perspektywie. Kompetencje jutra czyli czego przyszłość będzie wymagała od nas i naszych dzieci”. E. Majchrzak-Kłokocka (red). Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna. Elbląg 2021. 214 p. ISBN 978-83-89113-99-3.

Wykazywałem również aktywność naukową w ramach członkostwa w komitetach redakcyjnych czasopisma „Zarządzanie i Finanse. Journal of Management and Finance” (ISSN 2084-5189), w postaci:

- 1) Redaktor numeru czasopisma Zarządzanie i Finanse R.16, nr 4, cz. 1, 2018.
- 2) Redaktor numeru czasopisma Zarządzanie i Finanse R.15, nr 2, cz. 1, 2017.
- 3) Redaktor numeru czasopisma Zarządzanie i Finanse R.12, nr 3, cz. 1, 2015.
- 4) Redaktor numeru czasopisma Zarządzanie i Finanse R.11, nr 2, cz. 3, 2013.

Zostałem wybrany redaktorem tych numerów z uwagi na tematykę artykułów, która dotyczyła ekonomii i finansów. Do zakresów moich obowiązków należało: przyjęcie artykułów do redakcji; merytoryczna i techniczna weryfikacja poszczególnych artykułów i sporządzenie recenzji wewnętrznych, na podstawie których dokonywano ich wstępnej selekcji; dobór recenzentów i monitorowanie procesu recenzji; dbałość o uwzględnienie poprawek wskazanych przez recenzentów; przekazanie redaktorowi naczelnemu sprawozdania na temat przeprowadzonego procesu naboru, recenzji i redakcji poszczególnych artykułów.

5.5. Udział w konferencjach i seminariach naukowych

Ważnym aspektem mojej aktywności naukowej było uczestnictwo w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. Udział w tych wydarzeniach naukowych, wymiana poglądów, wiedzy i możliwość prezentowania wyników badań przyczyniały się do ostatecznego kształtu moich artykułów naukowych. Spotkania i dyskusje ze środowiskiem naukowym były również inspiracją do podejmowania kolejnych tematów badań, a następnie ich prezentowania. Od początku mojej pracy uczestniczyłem w 54 konferencjach naukowych, w tym:

- 1) w 44 po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych (na 29 wygłosiłem referaty):
 - a) 15 miało charakter międzynarodowy, z których 3 odbyły się za granicą (Litwa, 2 konferencje w Kaunas University of Technology, 1 konferencja w Vilnius University). Dodatkowo wygłosiłem referat w trybie on-line na konferencji zorganizowanej przez Charkowski Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Karazina na Ukrainie (Ukraina, V. N. Karazin Kharkiv National University), w ramach której byłem członkiem Komitetu Programowego Konferencji.

Na konferencjach międzynarodowych wygłosiłem 14 referatów, w tym: 3 na konferencjach za granicą, 1 na konferencji zagranicznej on-line, 10 na międzynarodowych konferencjach w Polsce;
 - b) 29 było konferencjami ogólnopolskimi, w ramach których na 15 wygłosiłem swoje referaty.
- 2) w 10 przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych (na 9 wygłosiłem referaty):
 - a) 1 konferencja międzynarodowa w Niemczech (Fachhochschule Stralsund), na której wygłosiłem swój referat;
 - b) 9 konferencji ogólnopolskich, w ramach których na 8 wygłosiłem swoje referaty.

Ważnym wydarzeniem dla mojego rozwoju naukowego było zdobycie nagrody za najlepsze wystąpienie, pt.: „The Accuracy of the Budget Forecasting in Local Governments in Poland”, na konferencji International Scientific Conference „Economics and Management”, 24-26.04.2013, Kowno, Litwa, Kaunas University of Technology, na którą przybyło kilkuset naukowców m.in. z: USA, Niemiec, Litwy, Łotwy, Estonii, Polski, Czech, Słowacji, Azerbejdżanu i Gruzji. Artykuł, który powstał na podstawie tego wystąpienia został opublikowany w czasopiśmie naukowym wydawanym przez Kaunas University of Technology.

Poza konferencjami naukowymi uczestniczyłem w 4 Międzynarodowych Seminariach Naukowych, odbywających się w trybie on-line we współpracy trzech ośrodków naukowych, tj. (1) Mykolas Romeris University, Wilno, Litwa; (2) Wydziałem Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, oraz (3) Katedrą Bankowości i Finansów, Wydział Zarządzania

Uniwersytetu Gdańskiego. Na jednym z tych międzynarodowych seminariów naukowych wygłosiłem wraz z dr. hab. B. Prusakiem, prof. PG, nasz wspólny referat, pt. „Approval of an Arrangement in the Restructuring Proceedings and the Financial Condition of Companies Listed on the Stock Exchanges in Warsaw. Is There Any Relationship?”, który spotkał się z dużym zainteresowaniem ze strony uczestników tego seminarium z uwagi na nowatorską tematykę.

Uczestniczyłem również w trzech konferencjach dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego bądź zagadnień z obszaru ekonomii i finansów, tj. w: (1) XIII Europejski Kongres Finansowy, 2023 r., Sopot, organizator: Centrum Myśli Strategicznych; (2) Konferencja Local Trends Europejskie Forum Samorządowe, 2021 r., Poznań, organizator: Centrum Myśli Strategicznych; (3) Międzynarodowa Konferencja Komisji Spraw Społecznych i Zdrowia Związku Miast Bałtyckich, pt. „Osoby niepełnosprawne w dobie XXI wieku”, 2014 r., Elbląg, organizator: Komisja Spraw Społecznych i Zdrowia Związku Miast Bałtyckich.

Poza uczestniczeniem w konferencjach naukowych ważną częścią mojej pracy naukowej była organizacja konferencji naukowych, przyczyniających się do rozwoju dyscypliny ekonomia i finanse. W 2013 roku byłem Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Konferencji Katedr Finansów 2013 „Finanse wobec problemów gospodarki światowej”. Z kolei w ramach udziału w 6 komitetach organizacyjnych cyklicznej Konferencji Naukowej „Zarządzanie Wartością”, Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, prowadziłem współpracę z obszaru prezentowanych badań i referatów z pracownikami naukowo-dydaktycznymi Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej (Kolegium było współorganizatorem konferencji).

5.6. Pozostała aktywność naukowa realizowana w innych uczelniach

Od początku mojej pracy naukowej prowadziłem istotną aktywność naukową poza moim podstawowym miejscem zatrudnienia, którym od 1 października 2006 roku jest Uniwersytet Gdański.

W 2021 roku zostałem powołany przez prof. dr. hab. inż. Dariusza Mikielewicz, Prorektora ds. organizacji i rozwoju Politechniki Gdańskiej, do Zespołu ds. oceny konsolidacji finansowej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Gdańskiego w ramach Związku Uczelni Fahrenheita. Prace tego zespołu były prowadzone w ramach projektu „Wspieranie procesów konsolidacji uczelni”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (Umowa grantu nr MEiN/2021/28/DIR/KON). W konsekwencji został przygotowany i przedstawiony „Raport w

zakresie oceny finansowej konsolidacji Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Gdańskiego”, w którym byłem jednym z wykonawców i ostatecznych współautorów. Prace w ramach współpracy pomiędzy badaczami z Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Gdańskiej oraz Uniwersytetu Gdańskiego obejmowały m.in. cykliczne spotkania w celu wymiany wiedzy i poglądów; badania naukowe dotyczące oceny finansowych skutków konsolidacji uczelni; prognozowanie potencjalnych efektów o charakterze finansowym i ekonomicznym w następstwie konsolidacji.

Od 2006 roku prowadzę samodzielnie i wraz z pracownikami Akademii Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych w Elblągu (dawniej: Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna w Elblągu – EUH-E), badania w obszarze funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce i za granicą, w ramach mojego zatrudnienia w tej uczelni. W rezultacie tej aktywności naukowej opublikowałem artykuły w czasopiśmie naukowym *Acta Elbingensia*, wydawanym przez tę uczelnię. Ponadto byłem redaktorem naukowym monografii wydanej przez Wydawnictwo Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej. Recenzowałem także artykuły w czasopiśmie *Acta Elbingensia* oraz rozdziały zgłoszone do monografii naukowych Wydawnictwa EUH-E. Uczestniczyłem w konferencjach naukowych organizowanych przez EUH-E, na których wygłaszałem referaty zawierające wyniki prowadzonych przeze mnie badań.

W 2015 roku w następstwie współpracy pomiędzy Elbląską Uczelnią Humanistyczno-Ekonomiczną a Rosyjskim Uniwersytetem Współpracy, filia w Kaliningradzie i Międzynarodowym Uniwersytetem w Moskwie, filia w Kaliningradzie, wszedłem w skład zespołu autorów monografii na temat aktualnych problemów rozwoju współczesnego społeczeństwa w kontekście nowych spostrzeżeń i rozwiązań. Monografia ta została wydana w Rosji. Nawiązana w ten sposób współpraca wynikała również z mojego aktywnego uczestnictwa w międzynarodowej konferencji naukowej z cyklu: „Gospodarka i społeczeństwo w europejskiej perspektywie”, której organizatorem była EUH-E.

W 2016 roku współuczestniczyłem w realizacji wspomnianych badań naukowych, nt. „Ziemie nad dolną Wisłą. Historia i współczesne wyzwania rozwojowe. W 550. rocznicę II Pokoju Toruńskiego”, na zlecenie Instytutu Kaszubskiego przy współpracy EUH-E.

Od 2018 roku jestem również członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Gdańsku, dzięki któremu mam możliwość poszerzania swojej wiedzy dotyczącej ekonomicznych i finansowych aspektów funkcjonowania gospodarki.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

6.1. Działalność w obszarze kształcenia i dydaktyki

Działalność dydaktyczna stanowi bardzo ważną i znaczącą część mojej aktywności zawodowej. Będąc zatrudnionym na stanowisku adiunkta, prowadzę na Uniwersytecie Gdańskim wykłady, ćwiczenia i seminaria dyplomowe, zarówno na swoim macierzystym Wydziale Zarządzania, jak i na Wydziale Prawa i Administracji. Prowadzę zajęcia m.in. z przedmiotów: *Finanse samorządu terytorialnego, Zarządzanie finansami JST, Finanse publiczne, Finanse, Ekonomia, Makroekonomia, Podatki i opłaty samorządowe, Przygotowanie projektów finansowych z funduszy UE, Fundusze strukturalne w UE dla jednostek sektora finansów publicznych, Finansowanie polityki regionalnej, Zastosowanie matematyki w finansach i bankowości*. Prowadziłem również zajęcia z przedmiotów: *Finansowanie inwestycji publicznych, Zasady podziału środków publicznych, Prawo podatkowe, Podstawy prawa i postępowania podatkowego, Organizacja i zarządzanie w administracji publicznej, Systemy zabezpieczeń społecznych, Podstawy finansów jednostek ochrony zdrowia, Controlling w jednostkach ochrony zdrowia, Partnerstwo publiczno-prywatne*.

Za szczególnie istotną aktywność uważam prowadzenie wykładów w języku angielskim: *Local Government Finance in Europe, Modern Public Finance, Public Finance, Financial and Economic Crisis*, do których przygotowałem autorskie sylabusy i karty przedmiotów. Prowadzone przeze mnie przedmioty w języku angielskim stanowią jednocześnie ofertę dydaktyczną Wydziału Zarządzania UG dla studentów przyjeżdżających z zagranicy, w tym w ramach programu Erasmus. W 2002 roku zdałem egzamin Londyńskiej Izby Handlu i Przemysłu (*London Chamber of Commerce and Industry*) na poziomie trzecim (*English for Business, Third Level*), świadczący o wysokich kwalifikacjach w zakresie znajomości biznesowego języka angielskiego.

Prowadziłem również zajęcia na Studiach Podyplomowych: (1) Studia Podyplomowe Zarządzanie Jednostkami Administracji Publicznej na Wydziale Zarządzania UG z przedmiotu: *Planowanie, budżetowanie i analiza ekonomiczna jednostek administracji*; (2) Podyplomowe Studia Pośrednictwo w Obrocie Nieruchomościami oraz (3) Podyplomowe Studia Zarządzanie Nieruchomościami na Wydziale Zarządzania UG z przedmiotów: *Finanse publiczne, Zarządzanie finansami jednostek samorządu terytorialnego, Wybrane elementy prawa finansowego, Podstawy finansów publicznych, Matematyka finansowa, Zastosowanie matematyki w finansach i bankowości*; (4) Studia Podyplomowe Administracja Publiczna w

EUH-E z przedmiotów: *Finanse publiczne i prawo finansowe, Organizacja i zarządzanie w administracji publicznej*.

Ważną część mojej działalności w obszarze kształcenia i dydaktyki stanowiło prowadzenie seminariów dyplomowych na studiach licencjackich oraz magisterskich, w rezultacie których byłem promotorem 23 prac magisterskich i 87 prac licencjackich.

W pracy dydaktycznej dbam o zachowanie wysokiego poziomu przekazywanej wiedzy. Na początku mojej kariery zawodowej ukończyłem Poddyplomowe Studium Pedagogiczne na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej ukierunkowane na uzyskanie kwalifikacji pedagogicznych. Ponadto, w celu zapewnienia rzetelnej oceny raportów z Jednolitego Systemu Antyplagiatowego (JSA) ukończyłem kurs: Interpretacja raportu w JSA (2021).

Istotnym wkładem w działalność dydaktyczną było moje uczestnictwo w tworzeniu nowych planów studiów i programów nauczania, szczególnie w następstwie wprowadzonych zmian i wymogów ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, w wyniku wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji. Brałem udział w przygotowaniu wymaganych tu dokumentów dla kierunku: Finanse i Bankowość na Wydziale Zarządzania UG.

Jako członek Rady Programowej kierunku Finanse i Rachunkowość, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, prowadzę działania dotyczące opracowywania projektów programów studiów, w tym określania przedmiotów, rodzajów i form zajęć dydaktycznych oraz ich wzajemnych proporcji, w tym określenie zakresu zajęć laboratoryjnych oraz praktyk zawodowych, wymaganych do osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Przedmiotem prac w tej Radzie jest także okresowa kontrola treści przedmiotów, zapewnienia zgodności tych treści z aktualnym stanem wiedzy i postępami w nauce i praktyce, jak również określanie zasad i kryteriów przygotowywania prac dyplomowych, opracowywania kryteriów oceny osiągnięć studentów i monitorowanie procesu dydaktycznego.

Sprawując funkcję Pełnomocnika Rektora EUH-E ds. studenckich nadzorowałem działalność studenckich kół naukowych, w tym prowadziłem konferencje naukowe, w których studenci brali aktywny udział w celu poszerzania ich wiedzy i umiejętności. Zaprojektowałem również podejście do sporządzania raportów w zakresie monitorowania kariery absolwentów EUH-E i byłem jednym z ich realizatorów. Celem było tu dostosowanie kształcenia studentów do wymogów rynku pracy.

W 2012 roku w ramach Projektu „Studiuj dla kariery! – kompleksowy program rozwoju Wyższej Szkoły Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych i Politycznych w Gdyni”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu

Spółecznego, przygotowałem autorski konspekt programu przedmiotu *Finanse publiczne*. Działanie to było ukierunkowane m.in. na zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy.

Dokształcałem również pracowników administracji samorządowej. W marcu 2010 roku przygotowałem materiały edukacyjne i przeprowadziłem szkolenie dla Urzędu Miejskiego w Elblągu na temat: „*Wydatki strukturalne w samorządzie terytorialnym*”. Celem przedstawionych materiałów i szkolenia było zwiększenie wiedzy i umiejętności pracowników w zakresie właściwej ewidencji i sporządzania sprawozdania Rb-WS o wydatkach strukturalnych.

6.2. Działalność organizacyjna

Bardzo ważnym obszarem mojej aktywności zawodowej jest działalność organizacyjna. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych zostałem powołany do realizowania zadań w ramach sprawowania następujących funkcji:

- Członek Komisji ds. Społecznej Odpowiedzialności Uniwersytetu Gdańskiego powołany Zarządzeniem nr 62/R/22 Rektora Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 4 maja 2022 roku.

Celem Komisji jest prowadzenie działań w 3 obszarach: (1) zaangażowanie społeczne nauki i naukowców, (2) edukacja społeczeństwa oraz (3) równość płci.

- Członek Rady Programowej kierunku Finanse i Rachunkowość, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański.

Rada prowadzi prace dotyczące m.in.: opracowywania projektów programów studiów, okresowej kontroli treści przedmiotów, określania zasad i kryteriów przygotowywania prac dyplomowych, czy opracowywania kryteriów oceny osiągnięć studentów.

- Koordynator specjalnościowy ds. jakości sylabusów na kierunku Finanse Rachunkowość, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański.

Sprawuję nadzór i kontrolę nad jakością przygotowywanych sylabusów dotyczących przedmiotów z programów studiów, przeprowadzam ich weryfikację pod względem merytorycznym i technicznym oraz dokonuję akceptacji do ostatecznego wprowadzenia do portalu pracownika/studenta.

- Członek Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański.

Przygotowałem w 2015 r. autorską procedurę, pt. „Procedura Nadzoru nad Dokumentami i Zapisami”, w ramach Procedur Wewnętrznych Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia.

- Członek Komisji Programowej Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego.
Uczestniczę w pracach dotyczących programów studiów, w tym dokonywania oceny sylabusów przedmiotów pod względem ich jakości i zgodności z funkcjonującymi regulacjami.
- W 2012 roku powołano mnie do Rady Programowej Kierunku Finanse i Rachunkowość na funkcję: Opiekun dydaktyczny-ewaluator dla specjalności: Finanse i Ubezpieczenia. Przygotowałem wraz zespołem opis programu kształcenia oraz efektów kształcenia dla studiów stacjonarnych I i II stopnia dla kierunku: Finanse i Rachunkowość, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Gdański, w następstwie wprowadzonych zmian i wymogów ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym” w wyniku wprowadzenia Krajowych Ram Kwalifikacji, jako nowego narzędzia organizacji kształcenia.
- Członek Komisji Skrutacyjnej w ramach wyboru kandydata na Dziekana Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego na kadencję 2020-2024.
- Pełnomocnik Rektora ds. studenckich, powołany Zarządzeniem Rektora Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej z dnia 23 grudnia 2020 r. w okresie od 01.01.2020 do 06.07.2021.
Jako pełnomocnik Rektora: prowadziłem konsultacje ze studentami w zakresie jakości kształcenia i ich problemów związanych z procesem dydaktycznym; uczestniczyłem w przygotowaniu wydarzeń związanych z 20-leciem Uczelni, w tym juwenaliów i konkursów dla uczniów szkół średnich; współpracowałem z prorektorem ds. kształcenia w zakresie organizacji umiędzynarodowienia studiów.
- Członek Uczelnianego Zespołu ds. Jakości, Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna w Elblągu;
- Członek Uczelnianej Komisji Dyscyplinarnej do spraw Nauczycieli Akademickich Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej w Elblągu, w ramach której aktywnie zajmowałem się powierzonymi sprawami.

Przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych w moim poprzednim miejscu zatrudnienia, tj. Instytucie Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu w latach 2002-2006, sprawowałem następujące funkcje:

- Pełnomocnik Rektora ds. Współpracy z Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej i Turystycznej w Elblągu (2004-2005).
- Sekretarz Pracowni Projektowo-Badawczej (2003-2005).
- Współorganizator dwóch Ogólnopolskich Konferencji Naukowych w 2004 r. i 2005 r.

- Członek zespołu ds. Ankietyzacji Nauczycieli.

Ważnym wkładem w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse jest również moje uczestnictwo w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych. W 2013 roku byłem Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Konferencji Katedr Finansów 2013 „Finanse wobec problemów gospodarki światowej”, zorganizowanej przez Katedry Finansów, Bankowości, Finansów Przedsiębiorstw Uniwersytetu Gdańskiego, w dniach: 18-20.09.2013 w Sopocie. Prace organizacyjne trwały przez cały rok i polegały m.in. na: zorganizowaniu obrad dla ponad 300 przybyłych uczestników i gości z całego kraju, przygotowanie programu merytorycznego konferencji, w tym spotkań samodzielnych pracowników nauki oraz członków Polskiego Stowarzyszenia Finansów i Bankowości; naborze około 300 artykułów naukowych, przeprowadzeniu procedury ich recenzji wewnętrznych, dwóch „ślepych” recenzji zewnętrznych i wydaniu artykułów w poszczególnych tomach w czasopiśmie „Zarządzanie i Finanse. Journal of Management and Finance” (ISSN 2084-5189); wydaniu monografii pokonferencyjnej, jak również na bieżącym prowadzeniu korespondencji z uczestnikami i interesariuszami. W ramach Konferencji Katedr Finansów 2013 brałem udział w przygotowaniu debaty pod hasłem „Polska w drodze do euro”, do której zostali zaproszeni przedstawiciele NBP, Ministerstwa Finansów, środowiska nauki i organizacji pracodawców.

W latach 2011-2019 byłem również przewodniczącym bądź członkiem komitetu organizacyjnego cyklicznych Konferencji Naukowych „Zarządzanie Wartością” organizowanych przez Katedry: Ekonomiki Przedsiębiorstw, Bankowości i Finansów UG oraz przy współudziale Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie Szkoły Głównej Handlowej. W jednej z edycji tej konferencji odpowiadałem za przeprowadzenie procedury zamówienia publicznego w ramach prowadzonych obrad w trakcie rejsu promem do Szwecji. W pozostałych edycjach byłem odpowiedzialny za nabór artykułów, przeprowadzenie procesu recenzji wewnętrznych i dwóch „ślepych” recenzji zewnętrznych, przygotowanie programów merytorycznych konferencji, opublikowanie artykułów w czasopiśmie „Zarządzanie i Finanse. Journal of Management and Finance” (ISSN 2084-5189) oraz wydanie monografii pokonferencyjnych.

6.3. Popularyzacja nauki

W trakcie mojej pracy zawodowej w szkolnictwie wyższym starałem się podejmować działalność popularyzującą naukę, w ramach której do najistotniejszych aktywności zaliczam:

- W 2011 roku została wybrana moja oferta (tryb przetargu nieograniczonego) dotycząca przeprowadzenia wykładów (03.2011-06.2011) z przedmiotu: Zastosowanie matematyki w finansach i ubezpieczeniach, w ramach projektu „Kosmiczna Edukacja” finansowanego ze

środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Zleceniodawcą było Starostwo Powiatowe w Tczewie w województwie pomorskim. Projekt realizowałem dla uczniów I oraz II Liceum Ogólnokształcącego w Tczewie. Celem projektu było wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych.

- Przeprowadziłem wykład, pt. „Skąd się bierze zadłużenie państwa” w dniu 17 stycznia 2012 r. dla Zespołu Szkół Akademickich w Elblągu i uczniów z zaproszonych szkół podstawowych.
- Przeprowadziłem wykład, pt. „Oszczędzać czy wydawać” w dniu 29 października 2013 r. dla Zespołu Szkół Akademickich w Elblągu i uczniów z zaproszonych szkół podstawowych z okazji „Światowego Dnia Oszczędzania”.
- Prowadziłem stałą współpracę wydawniczą, w latach 2009-2013, z Wydawnictwem Wolters Kluwer w ramach internetowego serwisu samorządowego: www.samorząd.lex.pl i stronach powiązanych, do którego przygotowałem artykuły dotyczące m.in. analizy i oceny sytuacji finansowej j.s.t, zastosowywania instrumentów finansowych jak leasing, faktoring, forfaiting, wykorzystania funduszu sołeckiego w ramach programu Leader, zasad tworzenia budżetu zadaniowego w j.s.t., czy możliwości wykorzystania określonych instrumentów zarządzania w samorządzie terytorialnym.

Moja działalność w ramach popularyzacji nauki miała swoje wymierne skutki. Przede wszystkim artykuły w ramach internetowego serwisu samorządowego Wolters Kluwer były cytowane w publikacjach naukowych, w tym autorstwa uznanych przedstawicieli nauki, np. w: Poniatowicz, Salachna & Perło 2010, s. 69; Brzozowska & Kogut-Jaworska 2016, s. 330; Walczak, Kołosowska & Krupa 2011, s. 693.

W 2023 roku została również opublikowana rozmowa ze mną na łamach czasopisma „Biznes. Prestiż Magazyn Trójmiejski” numer 6, 02/2023, na temat finansowych uwarunkowań i problemów w uchwalonych budżetach j.s.t. na 2023 rok.

7. Inne ważne informacje dotyczące kariery zawodowej

7.1. Współpraca z organizacjami międzynarodowymi, instytucjami sektora publicznego i otoczeniem gospodarczym

Za jedno ze swoich istotnych osiągnięć na polu międzynarodowej aktywności uznaję sprawowanie funkcji Przewodniczącego Komisji Spraw Społecznych i Zdrowia Związku Miast Bałtyckich (w 2014r.). W ramach prac tej komisji: (1) uczestniczyłem w posiedzeniu Związku Miast Bałtyckich w terminie 17-19.03.2014 w miejscowości Tampere w Finlandii; (2) brałem

udział w przygotowaniach Międzynarodowej Konferencji Komisji Spraw Społecznych i Zdrowia Związku Miast Bałtyckich, pt. „Osoby niepełnosprawne w dobie XXI wieku”, w dniach 22-23 września 2014 r. w Elblągu i przewodniczyłem jej obradom; (3) realizowałem zadania bieżące.

Do istotnej aktywności na polu współpracy z instytucjami sektora publicznego i otoczeniem gospodarczym zaliczam także:

- Pełnienie funkcji członka Rady Naukowej Elbląskiego Parku Technologicznego, na podstawie Zarządzenia nr 507/2016 Prezydenta Miasta Elbląg z dnia 28 listopada 2016 roku. Rada jest organem opiniodawczo-doradczym we wszystkich sprawach statutowych dotyczących działalności Elbląskiego Parku Technologicznego, w tym w szczególności planowanych projektach uchwał i decyzjach oraz planowanych działaniach inwestycyjnych i rozwojowych.
- Sprawowanie funkcji członka „Zespołu roboczego do spraw aktualizacji kierunków rozwoju Elbląskiego Parku Technologicznego”, na podstawie Zarządzenia nr 497/2015 Prezydenta Miasta Elbląg z dnia 15 grudnia 2015 roku.
Zespół ten prowadził prace nad określeniem kierunków rozwoju Elbląskiego Parku Technologicznego w kontekście posiadanej strategii oraz wyznaczeniem obszarów współpracy instytucji szkolnictwa wyższego, organizacji publicznej (Urząd Miejski w Elblągu) i przedsiębiorców, tj. praktyczna implementacja idei „złotego trójkąta”, jako współpracy sfery nauki, biznesu i samorządu terytorialnego.
- Pełnienie funkcji członka rady nadzorczej Zarządu Komunikacji Miejskiej w Elblągu w latach 2015-2017 - na podstawie uchwały nr 10/2015 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Zarządu Komunikacji Miejskiej w Elblągu spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 30.06.2015.
- Pełnienie funkcji sekretarza, członka rady nadzorczej Zarządu Komunikacji Miejskiej w Elblągu w 2014 roku - na podstawie uchwały nr 20/2013 Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Zarządu Komunikacji Miejskiej w Elblągu spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z dnia 30.12.2013.

Dzięki sprawowaniu funkcji członka i sekretarza rady nadzorczej Zarządu Komunikacji Miejskiej w Elblągu w latach 2014-2017 wnikliwie poznałem specyfikę i problemy funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego, uwzględniając przede wszystkim aspekty ekonomiczne i finansowe, np. system rozliczeń pomiędzy spółką komunalną a budżetem j.s.t., w tym uwarunkowania dotacji; specyfikę finansowania usług przewozowych i zaciągania

długu; problematykę podnoszeni rentowności funkcjonowania lokalnego transportu zbiorowego; organizacji lokalnego transportu zbiorowego w warunkach potrzeby utrzymywania wysokiej jakości usług publicznych.

7.2. Informacja o wykonanych ekspertyzach lub innych opracowaniach wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców

Moja współpraca z instytucjami sektora publicznego oraz podmiotami prywatnymi przyczyniła się do pogłębienia mojej wiedzy na temat finansowych i ekonomicznych aspektów funkcjonowania j.s.t. Współpraca ta stała się również przyczynkiem do podejmowania badań naukowych z uwagi na diagnozowane problemy od strony praktycznej. W ramach współpracy z instytucjami publicznymi i prywatnymi zrealizowałem następujące prace:

- Na zlecenie Urzędu Miejskiego w Gdańsku, Wydziału Budżetu Miasta i Podatków, przeprowadziłem badania i przygotowałem opracowanie, pt. *Analiza i Ocena Sytuacji Finansowej Budżetu Miasta Gdańska w Latach 1990-2014*, maszynopis powielony, Gdańsk, Grudzień 2014.
- Na zlecenie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadziłem badanie i przygotowałem raport: Paweł Galiński, *Biznes i ryzyko dla banków w obsłudze jednostek samorządu terytorialnego w perspektywie średniookresowej*, maszynopis powielony, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, Czerwiec 2011.
- Na zlecenie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadziłem badanie i przygotowałem raport: Paweł Galiński, *Biznes i ryzyko dla banków w obsłudze funduszy unijnych w perspektywie średniookresowej*, maszynopis powielony, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, Kwiecień 2010.
- Przygotowałem materiały edukacyjne i przeprowadziłem szkolenie dla Urzędu Miejskiego w Elblągu na temat: *Wydatki strukturalne w samorządzie terytorialnym*, Marzec 2010r.
- Byłem ekspertem Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową w zakresie badania ankietowego *Rola obligacji w projektach finansowanych ze środków UE* (Grudzień 2009), na podstawie którego tworzone prognozy dotyczące rozwoju obligacji komunalnych w Polsce.
- Na zlecenie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową przeprowadziłem badania i przygotowałem raport, pt. „*Obsługa funduszy unijnych dla sektora rolnego przez banki do 2012 roku (z uwzględnieniem możliwości absorpcji tych funduszy przez samorządy i biznes na obszarach zrzeszenia BPS)*” maszynopis powielony, Gdańsk, Sierpień 2008.

W wyniku tych prac mogłem w swoich dalszych badaniach naukowych uwzględnić praktyczne aspekty analizowanych tematów z obszaru finansów j.s.t. Niektóre z tych opracowań (np. dotyczące biznesu i ryzyka obsługi j.s.t., otrzymywane na wniosek od ich wydawcy) są również cytowane przez autorów w ich publikacjach naukowych i popularnonaukowych. Ponadto dzięki wnioskowi z przeprowadzonego szkolenia dla Urzędu Miejskiego w Elblągu rozpoznałem potrzeby środowiska samorządowców dotyczące niedostatecznej wiedzy na temat sprawozdawczości z wykonanych wydatków strukturalnych. W konsekwencji odpowiedziałem na te dylematy artykułem naukowym: Galiński P. (2010), *Wydatki strukturalne w jednostkach samorządu terytorialnego - istota, ewidencja, sprawozdawczość*, *Finanse Komunalne*, 2010, vol. 17, nr 4, s.13-20, w którym wyjaśniłem przedmiotowe zagadnienia w celu zachowania należytej i rzetelnej sprawozdawczości finansowej w tym zakresie.

7.3. Nagrody i wyróżnienia

Moja aktywność zawodowa w obszarze nauki i działań organizacyjnych została również doceniona przez przedstawicieli środowiska naukowego i instytucje. W szczególności doceniam wyróżnienie mnie „Nagrodą za najlepszą prezentację, pt. The Accuracy of the Budget Forecasting in Local Government in Poland”, na Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Ekonomia i Zarządzanie* w 2013 roku w Kownie na Litwie (International Scientific Conference *ECONOMICS and MANAGEMENT – 2013*, Kaunas University of Technology). Pragnę podkreślić, że w konferencji uczestniczyło kilkuset naukowców z ośrodków naukowych z: Niemiec, USA, Litwy, Łotwy, Estonii, Polski, Czech, Słowacji, Azerbejdżanu, Gruzji. Mój artykuł na ten temat został następnie opublikowany w międzynarodowym czasopiśmie naukowym, którego wydawcą był Uniwersytet Techniczny w Kownie.

W wyniku mojej aktywności naukowej otrzymałem również następujące nagrody:

- Nagroda Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego za zajęcie II miejsca w IX edycji Konkursu na najlepszą książkę naukową wydaną w Wydawnictwie Uniwersytetu Gdańskiego (01.10.2022) za książkę „Zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego: uwarunkowania, pomiar, ograniczanie”.
- Nagroda za szczególną aktywność publikacyjną w latach 2022-2023 – Komisja ds. Nagród i Odznaczeń Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego.
- Nagroda Rektora EUH-E za szczególny wkład pracy włożony w funkcjonowanie EUH-E (01.10.2016).

Jeżeli zaś chodzi o nadane medale państwowe to w 2022 roku otrzymałem „Medal Komisji Edukacji Narodowej” (z dnia 26 sierpnia 2022 r.) za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania. Natomiast w 2016 roku otrzymałem Medal Rektora Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej (EUH-E) w Elblągu za zasługi w rozwoju EUH-E (z dnia 01.10.2016).

Literatura

1. Arnett S.B. (2012), *Fiscal Stress in the U.S. States: An Analysis of Measures and Responses*, Dissertation, Georgia State University, 2012, <https://doi.org/10.57709/2852426>.
2. Bruns M., & Poghosyan T. (2018), Leading indicators of fiscal distress: evidence from extreme bounds analysis, *Applied Economics*, 50:13, s. 1454-1478, <https://doi.org/10.1080/00036846.2017.1366639>
3. Brzozowska K., & Kogut-Jaworska M. (2016), Władztwo podatkowe w ocenie samodzielności dochodowej gmin w Polsce, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska Lublin – Polonia Sectio H*, vol 1, 330, s. 327-337, <http://dx.doi.org/10.17951/h.2016.50.1.327>.
4. Burniewicz J. (2021), *Filozofia i metodologia nauk ekonomicznych*, PWN, Warszawa.
5. Carmeli A. (2008), The Fiscal Distress of Local Governments in Israel: Sources and Coping Strategies. *Administration & Society*, 39(8), s. 984-1007, <https://doi.org/10.1177/0095399707309358>
6. Davidson P., John Maynard Keynes, Palgrave Macmillan, New York 2009.
7. Galiński P. (2021), Zagrożenie fiskalne jednostek samorządu terytorialnego: uwarunkowania, pomiar, ograniczanie, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2021.
8. Gorina E., Maher C., & Joffe M. (2018), Local Fiscal Distress: Measurement and Prediction. *Public Budgeting & Finance*, 38, s. 72-94, <https://doi.org/10.1111/pbaf.12165>
9. Gregori W.D., & Marattin L. (2019), Determinants of fiscal distress in Italian municipalities. *Empirical Economics* 56, s. 1269–1281, <https://doi.org/10.1007/s00181-017-1386-3>
10. Gruszczyński M. (2012), *Empiryczne finanse przedsiębiorstw. Mikroekonometria finansowa*. Difin, Warszawa 2012.
11. Jastrzębska M. (2016), Uwarunkowania pomiaru efektywności wydatków jednostek samorządu terytorialnego, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2016, nr 6, cz. 1
12. Kuciński K. (2010), Problemy badawcze w naukach ekonomicznych [w:] *Metodologia nauk ekonomicznych. Dylematy i wyzwania*, red. idem, Difin, Warszawa 2010, s. 87–88
13. Machado J. A. F., & Santos Silva J. M. C. (2019), Quantiles via Moments, *Journal of Econometrics*, 213(1), s. 145-173, <https://doi.org/10.1016/j.jeconom.2019.04.009>
14. Medve-Bálint G. & Bohle D. (2016,) Local Government Debt and EU Funds in the Eastern Member States: The Cases of Hungary and Poland, *MAXCAP Working Paper Series*, 33, s. 1-29.
15. Owsiak S. (2017), *Finanse publiczne. Współczesne ujęcie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
16. Poniatowicz M. (2010), Dług sektora samorządu terytorialnego w polskim systemie finansów publicznych, W: M. Poniatowicz, J.M. Salachna, D. Perło, *Efektywne zarządzanie długiem w jednostce samorządu terytorialnego*, Wolters Kluwer, Warszawa.
17. Redo M., Wojtowicz K., & Ciak J.M. (2018), *Bezpieczeństwo finansów publicznych*, CeDeWu, Warszawa.
18. Sokołowski A., & Markowska, M. (2017), Iteracyjna metoda liniowego porządkowania obiektów wielocechowych, *Przegląd Statystyczny* 2017, nr 2, s. 154.
19. Stanisław A. (2007), *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL, na przykładach z medycyny. Tom 3. Analizy wielowymiarowe*. StatSoft, Kraków.
20. Szarowska I. (2016), Quality of Public Finance and Economic Growth in the Czech Republic, *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, vol. 64, no. 4, s. 1373-1381, <http://dx.doi.org/10.11118/actaun201664041373>
21. Trussel J. M., & Patrick P.A. (2012), A Survival Analysis of U.S. Municipalities in Fiscal Distress. *International Journal of Public Administration*, 35:9, s. 620-633, <https://doi.org/10.1080/01900692.2012.661189>
22. Trussel J.M., & Patrick P.A. (2014), The Socio-Demographic, Economic and Financial Profiles of Municipalities at Risk of Financial Distress in Pennsylvania, *Austin Journal of Accounting, Audit and Finance Management*, vol. 1, issue 1, s. 8.
23. Tsoulouhas T. (2021), Why do countries in financial distress strategically delay seeking help?, *Journal of Government and Economics*, vol. 2, 100006, <https://doi.org/10.1016/j.jge.2021.100006>.

24. Walczak D., Kołosowska B., & Krupa D. (2011), Dopuszczalny poziom zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego w świetle nowej ustawy o finansach publicznych, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu* nr 173, s. 692-699.
25. Winarna J., Widagdo A.K., & Setiawan D. (2017), Financial Distress of Local Government: a Study on Local Government Characteristics, Infrastructure, and Financial Condition, *Global Business and Finance Review*, vol. 22, issue 2, <http://dx.doi.org/10.17549/gbfr.2017.22.2.34>
26. Ziolo M. (2015), Diagnosing fiscal distress: Regional evidence from Polish municipalities, *Romanian Journal of Fiscal Policy (RJFP)*, vol. 6, issue 2, s. 14-33.

Spis rysunków i tabel

Rysunek 1. Istota zagrożenia fiskalnego j.s.t.	18
Rysunek 2. Złożoność zagrożenia fiskalnego j.s.t.	19
Tabela 1. Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora.....	48
Tabela 2. Syntetyczne zestawienie dorobku publikacyjnego po uzyskaniu stopnia naukowego doktora.....	49

Podpis elektroniczny/certyfikat został usunięty podczas anonimizacji dokumentu.